ELM

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

НАУКА

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

№ 10 (1407) ❖ Cümə, 15 mart 2024-cü il ❖ Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Bakıda "Parçalanmış dünyanın bərpası" mövzusunda XI Qlobal Bakı Forumu işə başlayıb

Prezident İlham Əliyev Forumun açılış mərasimində iştirak edib

Martın 14-də Bakıda, "Gülüstan" sarayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin himayəsi altında və Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə "Parçalanmış dünyanın bərpası" mövzusunda XI Qlobal Bakı Forumu işə başlayıb.

Prezident İlham Əliyev Forumun açılış mərasimində iştirak edib.

XI Qlobal Bakı Forumunu açıq elan edən Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri İsmail Serageldin salamlamadan sonra Forum haqqında məlumat verərək, görüşün "Parçalanmış dünyanın bərpası" adı altında olduğunu bildirib: "Dünya həqiqətən parçalanıb, hər yerdə ciddi çağırışlar var. Əslində, biz təhlükənin hökm sürdüyü vaxtda görüşürük. Lakin bizim görüş, həmçinin vədlər dövrünə də təsadüf edir. Təhdidlər ətrafdadır, yeni dünya düzəni yarandığı bir dövrdə böyük güclər formalaşmış düzənin quruluşunu parçalayır, mövcud sülh və təhlükəsizlik qaydalarının dəyişdirilməsi prosesinə cəlb olunurlar".

Həmsədr qeyd edib ki, Qlobal Bakı Forumu məxsusi təcrübəyə və müdrikliyə malik, fərqli rəyləri söyləyən tanınmış insanları bir araya gətirən unikal azadlıq məkanıdır və orada onlar təhdidləri azaltmaq və vədləri həyata keçirmək üçün bütün həmin məsələlərlə bağlı öz fikirlərini ifadə edə bilərlər: "Ümid edirik ki, həmin müzakirələrin nəticələri təhlillərə imkan yaradacaq və BMT-nin qarşıdan gələn sammitini və bu ilin sonunda COP29 görüşlərindəki müzakirələri zənginləşdirəcək. Cənab Prezident Əliyev həmin tədbirə ev sahibliyi edəcək".

Dövlətimizin başçısı Forumun açılış mərasimində çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev Bakı Qlobal Forumunun Davos Dünya İqtisadi Forumu və Münxen Təhlükəsizlik Konfransı kimi aparıcı beynəlxalq forumlarla bir cərgədə olduğunu deyib: "Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin potensialı, iştirakçıların siyahısı baxımından biz həqiqətən də görürük ki, hər il Bakıda keçirilən müzakirələr müxtəlif mühüm beynəlxalq məsələləri daha yaxşı anlamağa imkan verir... Ona görə də qlobal əhəmiyyət kəsb edən məsələlərin həlli üçün bu gün dünyanın həqiqətən də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin üzvlərinin və iştirakçılarının təcrübəsinə, biliyinə, onların dövlət, hökumət başçıları və xarici işlər nazirləri kimi təcrübəsinə ehtiyacı var".

Dövlətimizin başçısı ötən görüşlərdən bu yana dünyada, eləcə də regionda çox hadisələrin baş verdiyini qeyd edib: "Regionumuzdakı dəyişikliklər lokal xarakterli kimi görünə bilər, əslində isə, zənnimcə, onların daha geniş fəsadları var. Çünki bir il bundan əvvəl burada ötən görüşümüzdən bu yana baş verən əsas geosiyasi dəyişiklik Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin tam bərpasıdır... Ötən ilin sentyabrında 24 saatdan da az vaxt ərzində həyata keçirdiyimiz antiterror əməliyyatının nəticəsidir ki, Azərbaycanda separatçılığa birdəfəlik son qoyduq və suverenliyimizi, ərazi bütövlüyümüzü bərpa etdik".

Prezident İlham Əliyev çıxışında COP29 mövzusuna da diqqət çəkib: "Biz əminik ki, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzi hazırlıq işləri və tədbirin keçirilməsi zamanı Azərbaycanın fəal tərəfdaşı olacaqdır. COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi Azərbaycanın yaşıl keçidlə bağlı səylərinin qəbul edilməsidir. Dəfələrlə ictimai bəyanatlarda da dediyim kimi, neft və qaz sərvətlərinə sahib olmağımız bizim günahımız deyil və biz buna görə tənqid edilməməliyik. Hesab edirəm ki, bizi tənqid etməyə cəhd göstərənlər və bu qlobal tədbirə ev sahibliyi etmək şərəfinə bizi layiq görənlər anlamalıdırlar ki, bizim niyyətimiz iqlim məsələlərinə töhfə verməkdir. Artıq yaşıl keçidlə bağlı bütün gördüyümüz işlərin praktiki nəticələri var COP29 bizə onu nümayiş etdirməyə imkan verəcəkdir ki, müstəqil yaşayan və heç kəsdən asılı olmayan bir ölkə uğurla inkişaf edə bilər. Bu, həm də Azərbaycanın son 30 ildə apardığı düzgün siyasəti nümayiş etdirir".

Dövlətimizin başçısı çıxışının sonunda bütün iştirakçılara, xüsusilə də Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinə təşəkkürünü bildirib və Foruma uğurlar arzu edib.

Sonra Latviyanın sabiq Prezidenti, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin həmsədri Vayra Vike-Freyberqa çıxış edərək irəli sürülən fikirlərin reallıqda və tətbiq edildiyi zaman bəhrə verəcəyinə ümid etdiyini deyib: "Çünki dünyada baş verənlər əsasən insan fəaliyyətinin nəticəsidir. Parçalanmalar insan fəaliyyəti nəticəsində olur, onları da insan fəaliyyəti ilə aradan qaldırmaq və düzəltmək olar. Ümid edirəm ki, Forumumuz uğurlu və çox maraqlı olacaq".

Forumda Türk Dövlətləri Təşkilatının Ağsaqqallar Şurasının sədri Binəli Yıldırım Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə xatirə hədiyyəsi təqdim edib.

Daha sonra Forumda Albaniya Prezidenti Bayram Beqay, Bosniya və Herseqovinanın Rəyasət Heyətinin serb üzvü Jelka Tsviyanoviç, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş direktoru Tedros Adhanom Qebreyesus, BMT Baş katibinin siyasət üzrə müavini Qay Rayder, BMT-nin İnsanın İmmunçatışmazlığı Virusu/Qazanılmış İmmun Çatışmazlığı Sindromu üzrə Birgə Proqramının (UNAIDS) icraçı direktoru Vinni Byanyima, BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının ali nümayəndəsi Migel Anxel Moratinos çıxış ediblər.

Tədbirdə Türk Dövlətləri Təşkilatının Ağsaqqallar Şurasının sədri Binəli Yıldırım Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın, Böyük Britaniyanın Azərbaycandakı səfiri Fergus Auld isə Birləşmiş Krallığın Baş naziri Rişi Sunakın Forum iştirakçılarına məktublarını oxuyublar.

"Parçalanmış dünyanın bərpası" ("Fixing The Fractured World") mövzusuna həsr olunan XI Qlobal Bakı Forumuna bir çox ölkələrin, eləcə də nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri qatılıblar. Forumda 70-dən artıq ölkədən 350-dən çox qonaq iştirak edir.

Martın 16-dək davam edəcək Forumda COP28-in nəticələri və COP29-a hazırlıq məqsədilə qlobal müzakirələr aparılacaq, yeni dünya nizamına təhdid yaradan amillərə, o cümlədən təhlükəsizlik məsələsinə və sülhün təmin olunması üçün perspektivlərə, parçalanmış dünyada dayanıqlılığın qurulmasına, onun qlobal sülhə təsirinə nəzər salınacaq, qarşıda duran çağırışların həlli yolları müzakirə olunacaq, dünyanı sarsıdan münaqişələrə, meqatəhdidlərə, o cümlədən iqlim, qida və nüvə təhlükəsizliyi problemlərinə toxunulacaq. Eyni zamanda, qlobal idarəetmədə hərbi və iqtisadi ittifaqların rolu, regional perspektivlər, Avropa İttifaqı və onun qonşuları ilə münasibətləri, gənclər siyasəti, qlobal çağırışlara qarşı davamlılığı artırmağın yolları, qeyri-bərabərlik, təbii ehtiyatların azlığı və miqrasiya məsələlərinə toxunulacaq, süni intellekt, dronlar və kibersilahlar dövründə yeni təhlükəsizlik nümunələri barədə müzakirələr aparılacaq.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin Novruz bayramı münasibətilə Akademiya əməkdaşlarına təbriki

Hörmətli həmkarlar!

Sizi Novruz bayramı münasibətilə səmimi qəlbdən təbrik edir, cansağlığı, ailə səadəti, süfrələrinizə bol ruzi-bərəkət arzulayıram.

Əsrlər boyu böyükdən kiçiyə xalqımız tərəfindən böyük coşqu hissə ilə qeyd olunan Novruz bayramı öz adət-ənənələri ilə milli dəyərlərimizin, mədəniyyətimizin formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. Xalqımız tarixin bütün dövrlərində bu adət-ənənələrinə daim sadiq qalmış, Novruz bayramını bütün çətinliklərə və qadağalara baxmayaraq nəsildən-nəsilə ötürərək yaşada bilmişdir.

Novruz bayramı, həmçinin əsrlərdən gələn və bu gün bütün dünya üçün örnək olan milli birliyimizin və həmrəyliyimizin təmin olunmasına və güclənməsinə də öz misilsiz töhfələrini vermişdir. Ölkəmizdəki çoxsaylı xalqlar bu bayramı Azərbaycançılıq ideologiyası işığında böyük sevinc və təntənə ilə qeyd edirlər.

Daim xalqımızın adət-ənənələrinin, milli dəyərlərinin keşiyində dayanan Ulu Öndər Heydər Əliyev “Novruz bayramı Azərbaycan xalqının, azərbaycanlıların ən əziz bayramıdır”, - deyərək öz yüksək münasibətini göstərmiş, Novruz şənliklərində iştirak edərək xalqımızla birlikdə bu bayramı qeyd etmişdir.

Ümummilli Liderin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva da xalqımızın keçmişinə, adət-ənənələrinə, milli dəyərlərinə xüsusi qayğı ilə yanaşır, müasir qloballaşma dövründə onların qorunmasına çalışırlar.

Dövlət başçısı 20 mart 2021-ci ildə Şuşada Cıdır düzündə xalqımıza müraciətində deyirdi: “...2004-cü ildən başlayaraq, hər il mən Azərbaycan xalqını Novruz bayramı münasibətilə təbrik edərkən deyirdim ki, biz öz doğma torpaqlarımıza qayıdacağıq. Deyirdim ki, biz ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəyik. Deyirdim ki, biz Novruz bayramını torpaqlarımız işğaldan azad olunandan sonra Qarabağda qeyd edəcəyik”. Dövlət başçımızın Ali Baş Komandanlığı ilə Vətən müharibəsində əldə olunan tarixi Zəfərdən sonra artıq 4 ildir ki, Novruz bayramını Qarabağda da qeyd edirik. Ötən ilin sentyabrında həyata keçirilən və ölkəmizin tam suverenliyi ilə nəticələnən antiterror tədbirlərindən sonra isə bu il ilk dəfə olaraq bütün Azərbaycan ərazisində Novruz şənliyi qeyd olunur və bayram tonqalları alovlandırılır.

Əziz həmkarlar!

Artıq bahar yurdumuza qədəm qoyur. Od, su, yel, torpaq çərşənbələrinin gətirdiyi ruzi-bərəkət süfrələrinizdən əskik olmasın.

Sizi bir daha Novruz bayramı münasibətilə təbrik edir, sağlam, xoş günlər arzulayır, elmi fəaliyyətinizdə uğurlar diləyirəm.

İsa HƏBİBBƏYLİ
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik

Azərbaycan-Türkiyə elmi əməkdaşlığının yeni səhifəsi

Martın 13-də AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Türkiyənin Çanaqqala Onsəkkiz Mart Universitetinin rektoru prof. Dr. Ramazan Cüneyt Erenoğlu ilə görüşüb.

Görüşdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli tarixi köklərə malik Azərbaycan-Türkiyə dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin müasir dövrdə yeni mərhələyə qədəm qoyduğunu və bu əlaqələrin təməlində Ulu Öndər Heydər Əliyevin “Bir millət, iki dövlət” sözlərinin dayandığını söyləyib. Qeyd edib ki, bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın sıx dostluq münasibətləri sayəsində əməkdaşlığımız strateji müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlib və ölkələrimizin bütün qurumları, o cümlədən elmi qurumları arasında yaxın əlaqələr mövcuddur.

Qardaş Türkiyənin Vətən müharibəsində Azərbaycana verdiyi dəstəyi xatırladan akademik İsa Həbibbəyli eynilə Çanaqqala savaşında soydaşlarımızın da türk xalqının yanında olaraq şəhidlik zirvəsinə ucaldıqlarını, bu şəhərin ölkəmiz üçün daim doğma olduğunu bildirib.

AMEA-nın tarixi barədə məlumat verən akademik İsa Həbibbəyli gələn il Milli Elmlər Akademiyasının 80 illik yubileyinin qeyd olunacağını və rəhbərlik etdiyi qurumun ötən illər ərzində şərəfli yol keçərək Azərbaycan və dünya elmi üçün misilsiz töhfələr verdiyini vurğulayıb. Diqqətə çatdırıb ki, AMEA son illərdə Türkiyənin Elmi və Texnoloji Tədqiqat Şurası (TÜBİTAK), Türkiyə Elmlər Akademiyası (TUBA), Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumu və digər akademik və ali təhsil müəssisələri ilə sıx əməkdaşlıq edir.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, ölkəmizdə elm və təhsil sahəsində aparılan islahatlardan sonra Elmlər Akademiyası öz tabeliyində humanitar və ictimai elmləri, o cümlədən Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzini əhatə edir və bu istiqamətlərdə Çanaqqala Onsəkkiz Mart Universiteti ilə əməkdaşlıq etməyə hazırdır.

Dr. Ramazan Cüneyt Erenoğlu isə səmimi qəbula görə minnətdarlığını bildirib və öz növbəsində rəhbərlik etdiyi Çanaqqala Onsəkkiz Mart Universiteti və burada aparılan tədqiqatlar barədə məlumat verib. O, ədəbiyyat, tarix, arxeologiya, siyasi elmlər, seysmologiya sahələrində və birgə doktorantura hazırlığında Akademiya ilə əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını bildirib.

Çıxışlardan sonra Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası ilə Türkiyənin Çanaqqala Onsəkkiz Mart Universiteti arasında əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb. Sənədi akademik İsa Həbibbəyli və Dr. Ramazan Cüneyt Erenoğlu imzalayıblar.

Sonra qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub.

Sonda qonaqlar AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binası və AMEA-TÜBİTAK Koordinasiya Mərkəzi ilə tanış olublar.

Qeyd edək ki, görüşdə Çanaqqala Onsəkkiz Mart Universitetinin professoru Dr. Vedat Çalışkan, kulturologiya elmləri doktoru Çingiz Abdullayev, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyn Şükürov, Xarici əlaqələr və beynəlxalq təşkilatlarla iş şöbəsinin müdir müavinləri yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Aytən Hüseynova və sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru Samir Səttarov da iştirak ediblər.

AMEA prezidenti “İraq kültür bakanlığı mükafatı” ilə təltif olunub

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Akademiyanın Rəyasət Heyətində tanınmış kərküklü tədqiqatçı, şair və yazıçı Şəmsəddin Kuzəçi ilə görüşüb.

Görüşdə Azərbaycan-Kərkük ədəbi əlaqələrindən söz açılıb, dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illik yubileyinin İraqda, görkəmli kərkük ədəbiyyatşünası Əta Tərzibaşının 100 illik yubileyinin isə Bakıda elmi konfranslarla keçirilməsi barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Kərküklü yazıçı Şəmsəddin Kuzəçi “İraq kültür bakanlığı ödülü” ilə təltif olunmuş akademik İsa Həbibbəyliyə mükafatı təqdim edib. Həmçinin türkmən yazarın yeni nəşr edilmiş “Məqalələr” toplusu da AMEA rəhbərinə hədiyyə olunub.

Akademik İsa Həbibbəyli bu günlərdə Akademiyada çap olunmuş Mahmud Kaşğarinin “Divani-lüğat-it-türk” və Məhəmməd Füzuliyə həsr olunmuş kitabları tanınmış türkmən yazıçısı və tədqiqatçısı Şəmsəddin Kuzəçiyə hədiyyə edib.

Görüşdə AMEA-nın birinci vitse-prezidenti v.i.e. akademik Arif Həşimov, AMEA-nın vitse-prezidentləri akademik İradə Hüseynova və akademik Gövhər Baxşəliyeva, həmçinin filologiya elmləri doktoru professor Qəzənfər Paşayev də iştirak ediblər.

Kərkük Kültür Dərnəyi ilə elmi əməkdaşlıq müqaviləsi

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ilə Kərkük Kültür Dərnəyi arasında əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb.

Sənədi AMEA-nın prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəyli və Kərkük Kültür Dərnəyinin rəhbəri Dr. Şəmsəddin Kuzəçi imzalayıblar.

Müqavilənin imzalanmasında məqsəd tərəflər arasında qarşılıqlı faydalı elmi-mədəni əməkdaşlığın yaradılması və möhkəmləndirilməsi, İraq-Türkman ədəbiyyatının tədqiqi və nəşri istiqamətində birgə fəaliyyət üçün yeni imkanların yaradılması olub.

Müqavilə çərçivəsində tərəflər birgə elmi tədqiqatların aparılması, birgə elmi və praktiki tədbirlərin təşkili və nəşr işlərinin həyata keçirilməsi istiqamətində razılığa gəliblər.

Daha sonra Kərkük Kültür Dərnəyinin rəhbəri Dr. Şəmsəddin Kuzəçi İraq-Türkman mədəniyyətinə və incəsənətinə verdiyi töhfələrə görə akademik İsa Həbibbəyliyə Kərkük Kültür Dərnəyinin “Hizmet Fermanı”nı təqdim edib.

Sonda qarşılıqlı hədiyyələr təqdim olunub.

AMEA Gəncə Bölməsində görkəmli ədəbiyyatşünas alim, akademik Həmid Araslının 115 illiyinə həsr olunmuş elmi konfrans

AMEA-nın Gəncə Bölməsində görkəmli ədəbiyyatşünas alim, Əməkdar elm xadimi akademik Həmid Araslının anadan olmasının 115 illiyinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilib.

"Akademik Həmid Araslı və Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı" mövzusundakı elmi-praktik konfrans Gəncə şəhər İcra Hakimiyyəti, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu və Gəncə Bölməsi tərəfindən təşkil olunub.

Konfransın işində AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin başçılığı ilə nümayəndə heyəti iştirak edib. Bakı, Gəncə və respublikanın digər şəhərlərinin elm və təhsil ocaqlarını təmsil edən alim və tədqiqatçılarla yanaşı, konfransa Özbəkistanın Daşkənd Dövlət Dil və Ədəbiyyat Universitetinin nümayəndələri də qatılıblar.

Tədbir iştirakçıları Gəncə şəhərinin mərkəzi meydanında Ulu Öndər Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edərək, müasir dövlətçiliyimizin banisinin xatirəsinə ehtiramlarını bildirib, dahi şəxsiyyətin heykəlinin önünə gül dəstələri qoyublar. Sonra iştirakçılar Nizami Gəncəvinin məqbərəsini ziyarət ediblər. Bəşəriyyətin dahi fikir adamı və şairinin son mənzili, eləcə də onun bu ərazidə dəfn olunan ata-anasının və yaxınlarının qəbirləri ziyarət olunub.

Qonaqlar Nizami Gəncəvi Muzeyində də olub, burada saxlanılan qiymətli eksponatlara baxıblar. AMEA rəhbərliyi tərəfindən Nizami Gəncəvi Muzeyinə akademik Həmid Araslının böyük şairimiz Füzulinin yaradıcılığına həsr olunan tədqiqatlarına dair kitab hədiyyə edilib.

İclasdan əvvəl qonaqlar AMEA-nın Gəncə Bölməsində işıq üzü görmüş elmi nəşrlərdən ibarət sərgiyə baxıblar. Konfrans işinə bölmənin böyük salonunda başlayıb.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib, vətənimizin bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla anılıb.

Konfransı giriş sözü ilə açan AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri akademik Fuad Əliyev Azərbaycan, eləcə də Şərq dünyası ədəbiyyatşünaslıq elminin nəhəng simalarından olan akademik Həmid Araslının anadan olmasının 115 illiyinə həsr edilmiş mötəbər elmi forumun iştirakçılarını alimin doğma yurdu Gəncədə salamlamaqdan məmnunluq duyduğunu bildirib. O, konfransın işinə qatıldıqlarına görə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə, digər tanınmış alimlərə, eləcə də Özbəkistanlı qonaqlara Gəncənin elmi ictimaiyyəti adından minnətdarlığını bildirib.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli çıxışında müasir dövrümüzün ən əhəmiyyətli günlərindən olan 7 fevral Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərinin qalib millətimizin şərəflə başa vurduğu səhifələrindən biri kimi tariximizə yazıldığını qeyd edib. Prezident İlham Əliyevin andiçmə mərasimindəki çıxışının mahiyyətini ölkəmiz və xalqımız üçün yeni dövrün başladığını kimi xarakterizə edib, AMEA-nın bu dövrdə böyük elmi konfransının Gəncədə keçirildiyini vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli ölkə başçısının Sərəncamı ilə böyük şairimiz Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin qeyd edilməsinin də məhz Azərbaycançılıq işığında həyata keçirilməsini vurğulayıb. O, akademik Həmid Araslının füzulişünaslığımızın başlanğıcında durduğunu qeyd edib.

Akademik İsa Həbibbəyli Həmid Araslının nizamişünaslığın əsasını qoyduğunu da xatırladıb və qeyd edib ki, Nizaminin Gəncəyə bağlı, Azərbaycan şairi olmasını alim 50 il bundan qabaq yazdığı "Şairin həyatı" kitabında sübut edir və bu əsər müasir tədqiqatlar üçün də mötəbər mənbədir. Həmid Araslının Türk dünyasının böyük şairi Əlişir Nəvai yaradıcılığı ilə bağlı araşdırmalarını nəvaişünaslığın bünövrəsi kimi dəyərləndirib və bu əməyinə görə, alimə Özbəkistanın Əməkdar elm xadimi adı verildiyini xatırladıb.

AMEA rəhbəri Azərbaycan və Özbəkistan alimlərinin bu xüsusda əməkdaşlığını yüksək qiymətləndirib, xüsusən Gəncə Bölməsinin Nizami Gəncəvi Mərkəzinin Özbəkistandakı həmkarları ilə əlaqələrinin təqdirəlayiq olduğuna diqqət çəkib. O, Gəncə Bölməsində də Əlişir Nəvai Mərkəzinin yaradılmasının məqsədəuyğunluğunu bildirib.

Görkəmli ədəbiyyatşünas alim Həmid Araslının millətimiz üçün ən böyük xidmətlərindən birinin "Kitabi-Dədə Qorqud"u nəşr etdirməsi və bu eposun araşdırması olduğunu xüsusi vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli Gəncə Bölməsində akademik Fuad Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan tədqiqatlara, elmi nəşrlərə, keçirilən tədbirlərə görə bölmə əməkdaşlarına təşəkkür edib.

Akademik İsa Həbibbəyli ölkə başçısı tərəfindən görülən tədbirlər sayəsində dahi şəxsiyyətlərimizi yeni baxışla xalqımıza çatdırmağın milli-mənəvi intibaha xidmət etdiyini qeyd edib. Bu xüsusda o, AMEA tərəfindən nəşr edilən Həmid Araslının Füzuli yaradıcılığına dair kitabının da yeni nəşrini yüksək dəyərləndirib və həmin kitabın nüsxələrini Gəncə şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Adil Tağıyevə və AMEA Gəncə Bölməsinin sədri akademik Fuad Əliyevə və Nizami Gəncəvi Mərkəzinin direktoru Əlimuxtar Muxtarova hədiyyə edib.

AMEA-nın prezidenti İsa Həbibbəyli Akademiya tərəfindən nəşr olunmuş türk millətinin ana kitablarından olan, 11-ci əsrdə yaşamış Mahmud Kaşğarinin "Divanü-lüğat-it-türk" əsərinin azərbaycanca nəşrini Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinə və Gəncə Bölməsinə təqdim edib.

Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin rektoru akademik Şuxrat Siracəddinov çıxışında özbək xalqının Azərbaycana, Nizami yurduna məhəbbətini və salamlarını çatdırıb. O, böyük Nizaminin məqbərəsinin ziyarətindən qürur və təsirli hisslər duyduğunu deyib. Şuxrat Siracəddinov Həmid Araslının adının özbək alimləri üçün də çox əziz olduğunu bildirib.

AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun direktoru akademik Teymur Kərimli çıxışında Həmid Araslını böyük Füzuli tədqiqatçısı kimi xarakterizə edib. O, qeyd edib ki, hazırda 10 cildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi" hazırlanarkən Həmid Araslı da mənən yaşayır və 115 yaşında bir gənc kimi, alimlərimiz üçün örnəkdir.

Tədbirdə Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin beynəlxalq məsələlər üzrə prorektoru professor Nozliya Normuradova, Gəncə Bölməsinin Nizami Gəncəvi Mərkəzinin direktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Əlimuxtar Muxtarov, AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı fil.ü.f.d., dos. Zəhra Allahverdiyeva, Daşkənd Dövlət Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin baş müəllimi filologiya elmləri doktoru Gülbahar Aşurova, Gəncə Dövlət Universitetinin müəllimi Cahan Ağamirov, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı Hürnisə Bəşirova çıxış edərək böyük ədəbiyyatşünas alim Həmid Araslının Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq məktəbinin formalaşmasındakı rolundan söhbət açıblar.

Böyük alimimizin övladı, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Nizamişünaslıq şöbəsinin müdiri AMEA-nın müxbir üzvü Nüşabə Araslı çıxış edərək bildirib ki, ölkə rəhbərinin milli-mədəni dəyərlərimizə diqqəti sayəsində xalqımızın inkişafında rolu olmuş şəxsiyyətlərin irsinə yeni baxış formalaşır. Alimin övladı Həmid Araslının elmi irsinə və şəxsiyyətinə ehtiram və bugünkü dövrün tələbləri baxımından yaradıcı münasibətə görə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyliyə, Gəncə Bölməsinin sədri akademik Fuad Əliyevə, konfransın iştirakçılarına və qonaqlarına, Gəncə şəhərinin rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirib.

Konfransın sonunda bölmə tərəfindən Gəncənin qonaqlarına Həmid Araslıya həsr olunan konfransın materiallarını və bu böyük alim haqqında məşhur elm və ictimai xadimlərin fikirləri toplanmış kitablar, həmçinin bu qədim şəhərin tarixi abidələrini özündə əks etdirən tablolar hədiyyə olunub.

Daşkəndli qonaqlar bölməyə özbək milli rəmzlərinin təsviri olan hədiyyələr təqdim ediblər.

Sonra Gəncə Bölməsində Əlişir Nəvai Mərkəzinin yaradılması haqqında AMEA-nın Gəncə Bölməsi və Daşkənd Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universiteti arasında memorandum imzalanıb. Sənədi AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin iştirakı ilə AMEA-nın Gəncə Bölməsinin sədri akademik Fuad Əliyev və Daşkənd Özbək Dili və Ədəbiyyatı Universitetinin rektoru akademik Şuxrat Siracəddinov imzalayıblar.

Akademik İsa Həbibbəyli mərkəzin yeni istiqamətlərin müəyyənləşməsinə, birgə tədqiqatların aparılmasına, həmçinin dost ölkələrimiz arasında ədəbi əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə töhfə verəcəyinə əminliyini bildirib.

Akademik Şuxrat Siracəddinov Daşkənddə Nizamişünaslıq və Füzulişünaslıq, Bakıda Nəvaişünaslıq mərkəzlərinin fəaliyyət göstərdiyini, indi isə bu yöndə Gəncədə addımlar atıldığını qeyd edib və sözügedən mərkəzlərin iki xalq arasında ədəbi-mədəni əlaqələrin inkişafında körpü rolunu oynadığını vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli görkəmli yazıçı Mir Cəlal Paşayevin Gəncə şəhərindəki ev muzeyində olub

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Gəncə şəhərində görkəmli yazıçı, ədəbiyyatşünas alim, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Əməkdar elm xadimi Mir Cəlal Paşayevin ev muzeyini ziyarət edib.

Akademik İsa Həbibbəyli muzeylə yaxından tanış olub, xatirə kitabına ürək sözlərini yazıb.

Gəncədə Xalq şairi Nigar Rəfibəylinin abidəsini ziyarət

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, tərcüməçi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, Xalq şairi Nigar Rəfibəylinin Gəncə şəhərindəki abidəsini ziyarət edib.

Akademiya rəhbəri şairin Gəncə şəhərindəki Xan Bağında yerləşən abidəsinin önünə gül dəstələri qoyub, xatirəsini yad edib.

Qeyd edək ki, ziyarət AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin Akademiyanın Gəncə Bölməsində keçirilən görkəmli ədəbiyyatşünas alim, akademik Həmid Araslının 115 illiyinə həsr olunmuş elmi konfransda iştirakı məqsədilə Gəncə şəhərinə səfəri zamanı baş tutub.

İkinci Dünya Müharibəsinin iştirakçısı ilə görüş

AR Elm və Təhsil Nazirliyinin Fizika İnstitutunun rəhbərliyi bir qrup ziyalı ilə Quba şəhərinə səfər ediblər. Səfərdə məqsəd II Dünya Müharibəsi iştirakçısı Qaflan Ömərovun 100 illik yubileyi ilə əlaqədar onunla görüşmək olub.

Görüşdə Q.Ömərov keçdiyi şərəfli ömür yolundan - Qubada və bütövlükdə respublikamızda çalışdığı müxtəlif sahələrdəki fəaliyyətindən, ictimai fəal kimi gördüyü işlərdən, rayonun yetişdirdiyi alimlərdən söhbət açıb. O, uzun illər 9 May - Qələbə Günü ilə əlaqədar müharibə iştirakçısı kimi Ulu Öndər Heydər Əliyev və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevlə görüşlərindən, ona göstərilən dövlət qayğısından danışıb. Bildirib ki, uzun illər Fizika İnstitutunun əməkdaşları ilə görüşlərdə iştirak edib. O, institutun əməkdaşı, II Dünya Müharibəsinin iştirakçısı akademik Maqsud Əliyevlə bağlı xatirələrini qonaqlarla bölüşüb.

6 övladı, 16 nəvə və 32 nəticəsi olduğunu qeyd edən Q.Ömərov onlardan 5-nin alim olduğunu və bundan qürur duyduğunu bildirib. 100 yaşlı yubilyar bir neçə il əvvəl 9 mayda cənab Prezident İlham Əliyevin müharibə iştirakçıları ilə çəkdirdikləri xatirə şəklini qonaqlara göstərib. Qeyd edib ki, şəkildə əks olunanlardan sağdan sola birinci akademik Maqsud Əliyev, ikinci AMEA-nın İkinci xüsusi şöbəsinin müdiri Mütəllim Rəcəbov və 3-cü özü, yəni Qaflan Ömərov yer alıb.

Yubilyarı təbrik edən Fizika İnstitutunun baş direktoru akademik Arif Həşimov onun iti ağıla, unikal yaddaşa malik olduğunu qeyd edərək hər il onu ziyarət edib ad günlərində iştirak edəcəklərini bildirib.

Sonda yubilyarla xatirə şəkli çəkilib.

Mədəniyyət və incəsənət sahəsində süni intellektin tətbiqi və tədrisi məsələlərinin müzakirəsi

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu və Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin (ADMİU) elmi şuralarının birgə iclası keçirildi.

Öncə ADMİU-nun rəhbərliyi və digər məsul əməkdaşları institutun AzScienceNet, Tədris-İnnovasiya, Multimedia Texnologiyaları və Elektron Kitabxana Mərkəzi ilə yaxından tanış oldular. AMEA-nın vitse-prezidenti, institutun baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev bu elmi qurumda IV Sənaye İnqilabının və dünyanın qlobal çağırışlarını, ölkəmizin milli və strateji maraqlarından irəli gələn elmi tədqiqatların aparıldığını söylədi. Akademik qeyd etdi ki, institutda süni intellekt, kiberdayanıqlılıq, Big Data, e-dövlət, e-təhsil, Əşyaların İnterneti və s. kimi aktual elmi-nəzəri və tətbiqi problemlər üzrə elmi tədqiqatlar aparılır, yüksəkixtisaslı kadr hazırlığı həyata keçirilir.

Sonra birgə iclas institutun böyük konfrans zalında keçirildi. Tədbirdə çıxış edən akademik Rasim Əliquliyev ali məktəblə elmi müəssisənin elm, təhsil və innovasiyanın inteqrasiyasının dərinləşdirilməsi istiqamətində birgə fəaliyyətin böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirdi. Alim Cənab Prezident İlham Əliyevin çıxışlarında qlobal texnoloji inkişafa adekvat olan, müasir dövrün tələblərinə cavab verən intellektual insan resurslarının yetişdirilməsinin dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri olduğunu qeyd etdiyini, müvafiq dövlət qurumları və alimlərin qarşısında mühüm vəzifələr qoyulduğunu söylədi.

Alimin sözlərinə görə, mütəmadi olaraq "ağıllanan" süni intellekt texnologiyaları artıq yaradıcı insanlar üçün də ciddi problemlər və narahatlıqlar yaradır. Bütün bu intellektual texnologiyalar, eyni zamanda, bədniyyətli təşkilatların əlində çox güclü silaha çevrilir. Bu baxımdan müvafiq normativ-hüquqi bazanın formalaşdırılması və təkmilləşdirilməsi son dərəcə vacibdir. Artıq insanın bioloji, intellektual imkanları ilə süni intellektin imkanları müqayisəolunmaz həddə gəlib çatmışdır.

AMEA-nın vitse-prezidenti süni intellekt texnologiyalarının mədəniyyət və incəsənətin müxtəlif sahələrinə, yaradıcılıq proseslərinə transformasiyası istiqamətində birgə tədqiqatların aparılması, yüksəkixtisaslı kadrların, yeni nəsil yaradıcı insanların hazırlanmasının qarşıda duran mühüm vəzifələrdən olduğunu söylədi.

ADMİU-nun rektoru, sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Ceyran Mahmudova çıxış edərək, İnformasiya Texnologiyaları İnstitutu ilə elmi-tədqiqat üzrə birgə fəaliyyətlə yanaşı, tədrisin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və kadr hazırlığı istiqamətində də uğurlu əməkdaşlığın həyata keçiriləcəyinə əminliyini ifadə etdi.

Professor Ceyran Mahmudova müasir dövrdə süni intellekt texnologiyalarının ictimai həyatın bütün sferalarına olduğu kimi, mədəniyyət və incəsənətin müxtəlif sahələrinə də dərindən nüfuz etdiyini bildirdi. Tələbələrə süni intellektin yaradıcılıq proseslərinə təsiri ilə bağlı yeni biliklərin verilməsinin zəruriliyini qeyd edən alim bu məqsədlə Mədəniyyət və İncəsənət Universitetinin bu elmi müəssisənin qabaqcıl təcrübəsindən, elmi potensialı və imkanlarından səmərəli istifadə etməsinin vacibliyini vurğuladı.

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun şöbə müdiri, texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Fərhad Yusifov ADMİU-nun magistraturasında tədris üçün hazırlanmış "Süni intellekt və incəsənət" fənni üzrə proqram haqqında ətraflı məlumat verdi. O, proqramın institutun qabaqcıl alimlərinin təklifləri, həmçinin dünyanın aparıcı universitetlərinin təcrübəsinə əsaslanaraq tərtib edildiyini diqqətə çatdırdı.

Dosent Fərhad Yusifov ADMİU-nun magistrantlarına müasir mədəniyyət və incəsənətdə süni intellektin rolu və ondan istifadə imkanları; musiqi, təsviri incəsənət, kino və səsləndirmə, teatr və bədiiləşdirmə sahələrində süni intellekt texnologiyaları və s. kimi mövzular üzrə mühazirə və məşğələlərin təşkilinin nəzərdə tutulduğunu qeyd etdi.

Daha sonra elmi şuraların birgə iclası interaktiv dialoq formatında davam etdi. Kinoşünaslıq və ekran dramaturgiyası kafedrasının müdiri, Əməkdar incəsənət xadimi, professor Əli Əmirli, sənətşünaslıq üzrə elmlər doktoru, professor Məryəm Əlizadə, Musiqili teatr aktyoru kafedrasının müdiri, Əməkdar artist, dosent Azad Şükürov, Keyfiyyət təminatı və strateji planlama departamentinin müdir müavini, Teatrşünaslıq kafedrasının dosenti Elçin Cəfərov, rektorun tədrisdə innovasiyalar üzrə müşaviri, Əməkdar incəsənət xadimi, professor Validə Məmmədova, Xalq artisti, professor Zamiq Əliyev təqdim edilən mövzulara öz münasibətlərini, həmçinin proqramın gələcəkdə daha da təkmilləşdirilməsinə dair arzularını bildirdilər.

Müzakirələr zamanı iki qurum arasında mədəniyyət, incəsənət və süni intellekt məsələlərinə həsr olunmuş birgə tədqiqatların aparılması, layihələrin həyata keçirilməsi, elmi konfrans və seminarların təşkilinə dair təkliflər də irəli sürüldü.

Şərqşünaslıq İnstitutunda Rusiyada İslam tarixi barədə mühazirə

Moskva İslam İnstitutunun rektoru və Rusiya Müsəlmanları Ruhani Məclisinin müftisinin birinci müavini ilahiyyat elmləri doktoru, professor Damir Muhetdinov, Rusiya Müsəlmanları Ruhani Məclisinin müftisinin elm üzrə müavini Renat İslyamov və islamsng.com saytının baş redaktoru Səfa Kərimov AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunda olublar.

Rusiyalı nümayəndələr əvvəlcə AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e. Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva ilə görüşüblər. G.Baxşəliyeva rusiyalı qonaqlara Şərqşünaslıq İnstitutunda İslam dini ilə bağlı aparılan tədqiqatlar, nəşr olunan monoqrafiya və kitablar barədə məlumat verib.

Professor D.Muhetdinov Moskva Şərqşünaslıq İnstitutunda islamşünaslıq sahəsində görülən işlərdən məmnunluğunu bildirib, rəhbərlik etdiyi müəssisədə aparılan tədris prosesi və elmi araşdırmalar barədə danışıb.

Şərqşünaslıq İnstitutunda keçirilən görüş Azərbaycan və Rusiya alimləri arasında ünsiyyət üçün şərait yaradılması, iki ölkənin elmi və ali təhsil müəssisələri arasında elmi mübadilənin və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, birgə layihələrin və elmi tədbirlərin həyata keçirilməsi baxımından da praktik əhəmiyyət kəsb edir. Görüşdə qarşılıqlı elmi əməkdaşlığın perspektivləri barədə aparılan müzakirələr də bu istiqamətdə atılan əhəmiyyətli addımdır.

Görüşdə akademik G.Baxşəliyeva rusiyalı qonaqlara Şərqşünaslıq İnstitutunda nəşr olunmuş kitabları hədiyyə edib. Professor D.Muhetdinov da öz növbəsində müəllifi olduğu "Rusiyada İslam tarixi" kitabını akademik G.Baxşəliyevaya təqdim edib.

Rusiyalı nümayəndələr daha sonra Şərqşünaslıq İnstitutunun kollektivi ilə görüşüblər. Qonaqları kollektivə təqdim edən akademik Gövhər Baxşəliyeva Moskva İslam İnstitutu ilə elmi əməkdaşlığın əhəmiyyətini qeyd edərək, bu istiqamətdə atılan addımlardan biri kimi Rusiyanın bu təhsil müəssisəsinin rəhbərinin Şərqşünaslıq İnstitutunun əməkdaşları üçün oxuyacağı mühazirənin olduğunu bildirib.

Professor D.Muhetdinov "Rusiyada İslam tarixi" mövzusunda mühazirə oxuyub.

Rus dövlətçiliyinin yaradılması və inkişafının vahid hissəsi kimi İslam tarixinin öyrənilməsində professor D.Muhetdinovun təklif etdiyi metodologiya akademik elm nümayəndələrinin böyük marağına səbəb olur. Açıq mühazirə zamanı professor D.Muhetdinov Rusiyada İslamın yayılmasının ilk dövrlərindən bu günə kimi tarixi prosesində baş verən hadisələri qeyd etməklə bu prosesin əsas amillərini diqqətə çatdırıb. O, Rusiyada İslamın yayılmasının ölkənin müxtəlif regionlarında necə baş verməsi barədə danışıb. Mühazirəçi konkret misallardan və məntiqi nəticələrdən istifadə edərək, Rusiyada İslam tarixi ilə Rusiya dövlətçiliyi arasında qırılmaz əlaqəni, digər ölkələrdə, xüsusən coğrafi və tarixi baxımdan Rusiyaya yaxın olan ölkələrdə vahid inkişaf prosesinin ümumiliyini inandırıcı şəkildə əsaslandırıb.

Azərbaycan elminin inkişafında əvəzsiz xidmətləri olan böyük alim

Azərbaycanda geologiya elminin inkişafında mühüm xidmətləri olan görkəmli alim və ictimai xadim, böyük elm təşkilatçısı, Əməkdar elm xadimi, Azərbaycan Dövlət mükafatı laureatı, "Şöhrət", "Şərəf" və "İstiqlal" ordenli akademik Akif Əlizadənin ötən ay 90 yaşı tamam oldu.

Yubileyi ərəfəsində görkəmli alimlə müsahibəni təqdim edirik:

- Hörmətli, Akif müəllim, əvvəlcə Sizi yubileyiniz münasibətilə təbrik edir, Sizə uzun ömür, möhkəm cansağlığı, Azərbaycan elminin inkişafı yolundakı fəaliyyətinizdə müvəffəqiyyətlər arzulayırıq.

Söhbətimizin əvvəlində istərdik ki, Azərbaycan geologiya elminin təşkili və inkişafı sahəsində göstərdiyiniz xidmətlərdən, apardığınız tədqiqatların əsas istiqamətlərindən bəhs edəsiniz.

- Diqqətinizə görə çox sağ olun, minnətdaram!

Mən əmək fəaliyyətimə "Suraxanıneft" mədənində quyuların tədqiqi üzrə texnik vəzifəsindən başlamışam. 1957-ci ildə AEA-nın Geologiya (indiki Geologiya və Geofizika) İnstitutuna böyük laborant vəzifəsinə işə qəbul olunmuşam. O vaxtdan etibarən, həyatımı bu institutla bağlamışam.

Respublikamızın dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra ötən 30 ildən artıq müddətdə Azərbaycan geologiya elminin keçdiyi yol kifayət qədər çətin və mürəkkəb olmuşdur. Geologiya və Geofizika İnstitutunun kollektivi tərəfindən 30 il ərzində böyük əhəmiyyətə malik elmi-tədqiqat işləri aparılmışdır.

İnstitut özünün gələcək fəaliyyət istiqamətini - dünya elminə sürətli inteqrasiyanı, qabaqcıl texnologiya və metodlara yiyələnməyi, kadr hazırlığı və təkmilləşdirilməsini əsas tutaraq, düzgün müəyyən etdi ki, bu yol həqiqətən, yeganə strateji yol kimi qəbul edilə bilər. XX əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində məhz belə yanaşmanın həyata keçirilməsinə nail olaraq, biz düzgün inkişaf yolu tutduq.

Fəxrlə qeyd edə bilərik ki, Azərbaycanın qeoloq-alimləri müasir geoloji-geofiziki elmi tədqiqatlar nəticəsində yeni alınmış materialları yüksək səviyyədə interpretasiya edərək, Qafqaz geologiyasının dərk olunmasına yeni töhfələr vermişlər. Eyni zamanda, təvazökarlıqdan bir qədər uzaq olsa da, qeyd edilməlidir ki, Geologiya və Geofizika İnstitutunun elm aləmində nüfuzu bu gün təkcə milli deyil, regional uğurlarla da təsdiqlənmişdir. Bir sıra istiqamətlərdə isə, institut hətta regional sərhədləri də aşa bilmişdir.

Hazırda institutun simasını - dünya palçıq vulkanlarının püskürmə mexanizminin və məkan-zaman baxımından paylanma qanunauyğunluqlarının analizi, uzunmüddətli vizual, aerokosmik, geofiziki sahələrin instrumental və telemetrik monitorinqinə, vulkanların püskürmə məhsullarının dərin izotop-geokimyəvi öyrənilməsinə söykənən əsaslı tədqiqatlar əks etdirir.

Mənim elmi maraq dairəm isə əsas etibarilə təbaşir çöküntülərinin regional stratiqrafiyasını və paleontolo-giyasını əhatə edir. Rəhbərliyim və iştirakımla Azərbaycanın təbaşir çöküntülərinin stratiqrafik sxemləri işlənib hazırlanmış, geoloji proseslər, çökmə və vulkanogen-çökmə formasiyaları, təbaşir dövründə faunanın inkişafı və s. məsələlərə dair müasir baxışları əks etdirən zəngin paleontoloji-stratiqrafik materiallar araşdırılmışdır.

Mən həm də regional geologiya, tektonika, filiz ge-o-logiyası, hidro-geologiya, geoekologiya və digər elm sahələrinə aid məsələlərlə hər zaman yaxından maraqlanmışam. Müəyyən vaxtlarda Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetində, Bakı Dövlət Universitetində mühazirələr oxumuşam. Respublika və xarici elmi nəşrlərdə çap olunmuş 250-dən çox elmi əsərin, 17 monoqrafiya və kitabın, 6 müəllifik şəhadətnaməsinin müəllifiyəm. Baş redaktoru və həmmüəllifi olduğum unikal fundamental əsərlər - 8 cildli "Azərbaycanın geologiyası" (rus dilində) və 3 cildli "Azərbaycanın geologiyası" (Azərbaycan dilində) hazırlanmış və nəşr edilmişdir. İlk innovasiya layihəsi - "Azərbaycan ərazisinin və Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunun litoloji-paleocoğrafi xəritələri Atlası"nın müəlliflərindən biriyəm.

Bütün fəaliyyətim dövründə elm və təhsilin inteqrasiyası çərçivəsində yüksəkixtisaslı elmi kadr potensialının hazırlanması, elmin populyarlaşdırılması, təbliği və təşviqi məsələlərini diqqətdə saxlamışam.

1986-cı ildə respublikamızda ilk dəfə Akademik İnstitutu (Geologiya İnstitutu) və ali təhsil müəssisəsini (AZNEFTKİMYA İnstitutu - hazırda ADNSU) özündə birləşdirən Tədris-Elmi Mərkəzin yaradılmasına təşəbbüs göstərərək buna nail olmuşam.

Azərbaycan Geoloqlarının Milli Komitəsinin prezidenti, Azərbaycan Respublikasının Elm, texnika, memarlıq, mədəniyyət və ədəbiyyat üzrə Dövlət Mükafatları Komissiyasının, Azərbaycan Elmində İslahataparma üzrə Dövlət Komissiyasının, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun Himayədarlar Şurasının və SOCAR-ın Elm Fondunun üzvü kimi də çoxşaxəli fəaliyyət göstərmişəm.

- Son illər elmi fəaliyyətinizdə yeni prioritet elmi istiqamət olan geoekologiyaya böyük önəm verir, bu istiqamətin dərindən tədqiq olunması istiqamətində səylə çalışırsınız. Geoekologiya istiqamətinin əsas özəllikləri haqqında məlumat verə bilərsinizmi?

- Bəli, vurğuladığınız kimi, bu gün Azərbaycan geologiya və geofizika elminin müəyyən istiqamətlərində müsbət tendensiyalar müşaiyət edilir. Bunlardan biri də yeni geoinformasiya əsasında enerji, xammal və geoekoloji təhlükəsizliyi təmin edən geoekoloji tədqiqatlardır. Artıq bu istiqamət üzrə bir sıra mühüm elmi nəticələr alınmış, nüfuzlu jurnallarda elmi məqalələr dərc edilmişdir.

Geoekologiya elmi yerin daxilində və xaricində baş verən proseslərlə canlı aləm arasında olan əlaqəni canlı aləmin yaşaması üçün əlverişli mühitin yaradılması nöqteyi-nəzərindən öyrənir.

Geologiya və Geofizika İnstitutunun Geoekologiya şöbəsində respublika ərazisində təbii və antropogen amillərin təsiri ilə Yer qabığında baş verən dəyişikliklərin zaman-məkan daxilində sistemli tədqiqi və modelləşdirilməsi, filiz və qeyri-filiz faydalı qazıntıların kəşfiyyatı və istismarı ilə əlaqəli geoekoloji proseslərin tədqiqatı və proqnozlaşdırılması, palçıq vulkanizminin geosferlərə təsirinin qiymətləndirilməsi, geoekoloji problemlərin azaldılması və aradan qaldırılması üzrə tədbirlərin işlənilməsi və digər istiqamətlərdə tədqiqatlar aparılır, mühüm elmi nəticələr əldə olunur. Biz bu aktual elmi istiqaməti daha da inkişaf etdirmək niyyətindəyik. Düşünürəm ki, geoekologiyaya dair Dövlət Proqramının hazırlanmasına çox böyük ehtiyac var.

- Azərbaycan elmini dəfələrlə ABŞ, Fransa, İngiltərə, Türkiyə, Koreya və digər xarici ölkələrdə təmsil etmiş alim kimi, Azərbaycan elminin gələcəyini, AMEA-da aparılan tədqiqatların aktuallığını necə qiymətləndirirsiniz?

- Kompleks yanaşsaq, elmin inkişafı son onilliklərdə formalaşmış müəyyən tendensiyalarla səciyyələnir. Bu gün qloballaşmanın mühüm hissəsi - dünyəvi elmi-texniki məkanın formalaşdırılması, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının yaradılması, enerjiyə qənaət, alternativ enerji mənbələrinin yaradılması, intellektual mülkiyyət hüquqlarının qorunma mexanizminin işlənilməsidir. Hazırda alimlərin və elmi təşkilatların fəaliyyəti daha yüksək dərəcədə ümumdünyəvi təcrübəyə söykənir. Alimlər və mütəxəssislər arasında beynəlxalq mübadilələr sürətlə genişlənməkdədir. Bu baxımdan, hər bir elm sahəsinin inkişafı üçün kompüter və informasiya texnologiyalarının geniş tətbiqi, sinergetik yanaşma və qlobal təbii hadisələrin dərk edilməsi son dərəcə vacibdir.

Düşünürəm ki, strateji elmi istiqamətlər - məsələn, fizika, kimya, riyaziyyat, yer elmləri və s. üzrə baza institutlarını saxlamaq şərtilə yeni texnologiya və informasiyalar əsasında, müasir elmin təşkili və innovasiya siyasətinin nailiyyətlərini özündə əks etdirən, müasir prioritetlərə cavab verən, yeni elm-təhsil mərkəzlərin yaradılması olduqca vacibdir.

Bununla yanaşı, son illər internetdəki informasiya resurslarının təhlili göstərir ki, ümumiyyətlə, Azərbaycan elmində hələ də mürəkkəb vəziyyətin mövcud olmasına baxmayaraq, alimlərimiz fəaliyyətlərini davam etdirir və yeni elmi nəticələrə nail olurlar.

Məlum olduğu kimi, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamları ilə Elmin İnkişafı üzrə Milli Strategiya və Dövlət Proqramları qəbul edilmiş, daha sonra bu proqramların reallaşdırılması kontekstində Elmin İnkişafı Fondu yaradılmışdır. Bu mühüm sənədlər respublikada elmin yenidən təşkilatlanması və onun beynəlxalq elm aləminə inteqrasiyası məsələlərinin həlli üçün real imkanlar yaradır.

- 2013-cü ildə Azərbaycan aliminə verilən ən yüksək və ən layiqli qiymət olan AMEA prezidenti vəzifəsinə seçilmiş və uzun illər Akademiyaya rəhbərlik etmisiniz. AMEA prezidenti seçildikdən sonra elmimizin bütün sahələrində yeniliklər tətbiq olunmuş, özündə çoxsaylı islahatları ehtiva edən canlanma müşahidə olunmuşdur. Bu yeniliklər hansı istiqamətləri əhatə edirdi?

- Bəli, qeyd etdiyiniz dövr həyatımın ən çətin, şərəfli və məsuliyyətli dövrlərindən olub. AMEA-nın prezidenti vəzifəsini icra etdiyim dövrdə respublikada ilk dəfə həyata keçirilən tədbirlər sırasında elmin təbliğinin effektiv forması olan Bakı Elm Festivalı, eyni zamanda Azərbaycan alimlərinin və Azərbaycanın gənc alimlərinin I Qurultayı xüsusi yer tutur.

Daha sonra Azərbaycanın görkəmli alimlərinin adına AMEA-nın mükafatlarının, milli və beynəlxalq səviyyədə mühüm nailiyyətlər əldə etmiş Azərbaycan alimlərinin əməyinin qiymətləndirilməsi məqsədilə "AMEA-nın professoru" elmi adının təsis edilməsi, AMEA Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması və s. həmin illərdə həyata keçirilmiş mühüm və günün tələblərinə cavab verən tədbirlərdəndir.

Eyni zamanda, biz elmlə təhsilin inteqrasiyası, elmi kadr potensialının inkişafı, gənclərin elmə marağının artırılması məqsədilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında magistratura pilləsini yaratdıq.

Həmin illərdə AMEA-da çox ciddi islahatlar aparılmış, bir sıra fundamental təşəbbüslər icra edilmişdir. Dünya elminə sürətlə inteqrasiya, qabaqcıl metodlara və texnologiyalara yiyələnmək və zamanın tələblərinə uyğun gənc elmi kadrların hazırlanması məsələləri hər zaman diqqət mərkəzimizdə olmuşdur.

Bundan başqa, AMEA-da intellektual potensialın inkişafı, alimlərimizin daha geniş miqyasda elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətə cəlb edilməsi istiqamətində kompleks tədbirlər həyata keçirmişik. Akademiya əməkdaşlarının maddi rifahının, iş və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, mənzil təminatı, elmi tədqiqat işinə marağının artırılması məqsədilə görülən mühüm işlər də bu qəbildəndir.

- Elmi kadr potensialının inkişafını sürətləndirmək və gənclərin elmə marağını artırmaq üçün ölkəmizdə hansı işlər görülməlidir?

- Elmin ictimaiyyət arasında, sosial-ictimai sferada nüfuzunun artırılması və populyarlaşdırılması ilə bağlı ciddi tədbirlər həyata keçirilməlidir. Həm müvafiq dövlət qurumları, həm də elmi müəssisələr, alim və ziyalılar elmi nailiyyətlərin təbliğinə, elmi təfəkkürün inkişaf etdirilməsinə, eləcə də gənclərin elmə cəlb olunmasına diqqət ayırmalıdırlar.

Elmin davamlı inkişafının təmini, elmi fəaliyyətin maliyyələşdirilmə mexanizmlərinin dünya standartlarına uyğunlaşdırılması, ictimai həyatın bütün sferalarında elmi potensialdan səmərəli istifadənin təmin edilməsi, o cümlədən elmin maddi-texniki bazasının modernləşdirilməsi hazırda elm sahəsində dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindəndir. Bu gün Azərbaycanda elm siyasətinin müasir tələblərə uyğun həyata keçirilməsi üçün kompleks islahatlar aparılır, müvafiq qanun layihələri qəbul olunur. İnanıram ki, həyata keçirilən bütün bu tədbirlər yaxın zamanda öz bəhrəsini verəcəkdir.

- Akif müəllim, sizin ədəbiyyata, şeirə, sənətə olan marağınız da hər kəsə məlumdur. Bu həvəs haradan qaynaqlanır?

- Mənim gənc yaşlarımdan etibarən yazdığım şeirlərin yer aldığı kitabçam var. Burada çoxsaylı şeirlər yer alıb. Mən onların əksəriyyətini əzbər bilirəm və yeri gələndə şeir səsləndirməyi sevirəm.

Ümumiyyətlə, şeir, poeziya böyük bir elmdir, dərin fəlsəfədir. İnsanın fərdi olaraq inkişafında, şəxsiyyətinin formalaşmasında poeziya, kitablar, şeir, poema və hekayələr böyük rol oynayır. Çünki onların hər biri tərbiyəvi xarakter daşıyır, cəmiyyətin inkişaf yollarını müəyyənləşdirir, oxucunun dünyagörüşünü, mənəviyyatını, mədəniyyətini formalaşdırır.

Rus dilində təhsil almağıma baxmayaraq, doğma ana dilimdə şeirlər oxuyuram. Azərbaycan dilini gənclik illərimdə Azərbaycan ədəbiyyatını, poeziya nümunələrini oxuyarkən öyrənmişəm. Xalq şairi Səməd Vurğunun "Vaqif" dramı, eləcə də Hüseyn Cavidin məşhur pyesləri əsasında nümayiş olunan tamaşaları səhnələrdən izləmişəm. Bunların hər biri mənim şəxsi inkişafımda mühüm rol oynayıb. Bəlkə də gənclik dövründə ədəbiyyatın, poeziyanın təsirini daxilən o qədər də hiss etmirsən, lakin beyin bütün məlumatları qəbul edir və yadda saxlayır.

Səməd Vurğunun "Vaqif" dramını dəfələrlə oxumuşam. Vaqiflə Qacarın deyişməsini əzbər bilirəm. Rus məktəbində təhsil alsam da, gənclik illərində Akademik Milli Dram Teatrına gedib "Vaqif" tamaşasını böyük həvəslə izləyirdim. Eyni zamanda, Səməd Vurğunun rus dilində olan pyesləri, Türk dünyasının dahi şairi Tofiq Fikrətin yaradıcılığı ilə yaxından tanışam.

* * *

Müsahibənin sonunda akademik Akif Əlizadə Xalq şairi Səməd Vurğunun "Mən tələsmirəm..." şeirindən bir bənd səsləndirdi:

Hər gülə, çiçəyə salam verməsəm,
Xoş üz göstərməsəm, xoş üz görməsəm,
Nanələr, reyhanlar inciyər məndən,
Güllərin yarpağı tökülər dən-dən...

Müsahibəni apardı:
Nərgiz QƏHRƏMANOVA
AMEA Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinin Elektron informasiya sektorunun müdiri

Tarixi torpaqlarımızda yenidən bayram tonqalları yandırılır

Həmrəyliyi, sülhü, tolerantlığı tərənnüm edən Novruz bayramı Azərbaycan xalqının zəngin maddi və mənəvi dəyərlərinin mühüm bir hissəsini özündə ehtiva edən böyük mədəniyyət hadisəsidir.

Milli adət-ənənələri özündə əks etdirən Novruz bayramı qədim zamanlardan bəri qeyd olunur. Novruz ərəfəsi insanlar ev təmizliyinə başlayır, evlərdə bayram şirniyyatları bişir, köhnə olan əşyalar atılır, onları yenisi əvəz edir, hər şey təzələnir. Axı yeni ilə qədəm qoyuruq. Eyni zamanda bayramda böyüklərə baş çəkilir, müqəddəs yerlər ziyarət olunur, kasıblara yardım edilir, küslülər barışır. Novruzda səməni göyərtmək təbiəti canlandırmaq, ona təsir etmək kimi anlaşılır.

Ulu Öndər Heydər Əliyev 2000-ci ilin 21 mart tarixində Azərbaycan xalqını Novruz bayramı münasibətilə təbrik edərkən demişdir: "Novruz bayramının bizə bəxş etdiyi ən gözəl nemət ondan ibarətdir ki, qədim zamanlardan bu bayramda insanlar kin-küdurəti unudur, küsülülər barışır, ziddiyyətlər aradan götürülür. Deməli, bu, dostluq, həmrəylik, yüksək mənəviyyat bayramıdır".

Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Ümummilli Liderin vəsiyyətini və Azərbaycan xalqının arzularını reallaşdırdı. 2020-ci il dövlətçilik tariximizə qızıl hərflərlə yazıldı. Şanlı Ordumuz işğalçı Ermənistan üzərində möhtəşəm Qələbə qazanaraq xalqımızın 30 illik həsrətinə son qoydu, bizi tarixi yurd yerlərimizə qovuşdurdu. Tarixi Qələbənin zirvəsi Azərbaycanın dilbər guşəsi, mədəniyyət ocağı, milli qeyrət, milli mənlik simvolu olan Şuşa şəhərinin azad edilməsi oldu. 2021-ci il martın 20-də Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Leyla Əliyeva Şuşada Cıdır düzündə bayram tonqalı alovlandırdılar. O əziz, müqəddəs gündə ölkəmizin başçısı demişdi: "Biz bu il Novruz bayramını Şuşada, Cıdır düzündə qeyd edirik. Bu, tarixi hadisədir. 2004-cü ildən başlayaraq, hər il mən Azərbaycan xalqını Novruz bayramı münasibətilə təbrik edərkən deyirdim ki, biz öz doğma torpaqlarımıza qayıdacağıq. Deyirdim ki, biz ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa edəcəyik. Deyirdim ki, biz Novruz bayramını torpaqlarımız işğaldan azad olunandan sonra Qarabağda qeyd edəcəyik və bu gün gəldi. Bu gün biz Novruz bayramını qədim şəhərimizdə, Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşada qeyd edirik. Bu, tarixi hadisədir. Bu, böyük xoşbəxtlikdir. Allah Azərbaycan xalqının dualarını eşitdi. Hər il Novruz bayramı ərəfəsində hamımız yəqin ki, fikirləşirdik, bir-birimizə deyirdik, inşallah, gələn il Novruz bayramını Qarabağda qeyd edək, gələn il Novruz bayramını Şuşada qeyd edək və bu gün gəldi. 28 ildən sonra biz Şuşaya qayıtdıq. Novruz bayramını Cıdır düzündə qeyd edirik, tarixi ədaləti bərpa etmişik".

Xalqımız bu il də öz milli bayramını, ən ali bəşəri dəyərləri özündə cəmləşdirən Novruz bayramını Xankəndidə, Xocalıda qeyd edəcək. Bu tarixi torpaqlarımızda yenidən bayram tonqalları yandırılacaq, ilaxır çərşənbəsi xoş əhval-ruhiyyə ilə qeyd ediləcək. Hər il Novruz bayramı münasibətilə xalqımıza təbrik ünvanlayan dövlət başçısı vətəndaşlarımıza xoş arzu və niyyətlərini bildirəcək.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın böyük səyi nəticəsində Novruz bayramı UNESCO tərəfindən Bəşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Reprezentativ Siyahısına daxil edilib. Bu qərar 28 sentyabr-2 oktyabr 2009-cu il tarixlərində Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Abu-Dabi şəhərində keçirilmiş UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Hökumətlərarası Komitəsinin 4-cü sessiyasında qəbul olunub.

Novruz əsrlərin dərinliyindən gəlib bizim günlərə çıxmış ən şən və gözəl bayramlardan biridir. Novruza Bozqurd, Çağan, Ergenekon, Nevruz, Sultan Nevruz, Mart Doqquzu, Novruz və s. də deyilmişdir. Novruz haqqında məlumatlara Biruni Əbu Reyhanın "Asarul Baqiye", Mahmud Kaşğarinin "Divanü Lüğat-it Türk", Balasaqunlu Yusif Has Hacibin "Kutadqu bilig", Ömər Xəyyamın "Novruznamə", Nizamülmülkün "Siyasətnamə", Nizami Gəncəvinin "İsgəndərnamə" və başqa əsərlərində rast gəlirik. Novruz anlayışı bəzi deyiliş fərqlərilə bir çox türk xalqlarının dillərində işlənməkdədir. Bütövlükdə bu bayram təkcə türk xalqlarının deyil, ümumilikdə bəşəriyyətin mənəvi dəyəri hesab edilir. Kökləri İslamdan əvvəlki tarixi dövrə gedib çıxan Novruz bayramı Azərbaycanla yanaşı, bütün Şərqdə "Beynəlxalq Novruz Günü" kimi qeyd olunur.

ELM

Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin palçıq vulkanlarının seysmik monitorinq şəbəkəsi "Məlikçobanlı" palçıq vulkanının püskürməsini qeydə alıb

AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin (RSXM) palçıq vulkanlarının seysmik monitorinq şəbəkəsi 2024-cü il martın 8-də Şamaxı rayonunun Məlikçobanlı kəndində "Məlikçobanlı" palçıq vulkanının növbəti - 5-ci püskürməsini qeydə alıb. Püskürmə yerli vaxtla saat 18:09-da başlayıb və 3 dəq davam edib. Palçıq vulkanının zəif və səthi püskürməsi səbəbindən püskürmə iki -"Zərnava" və "Qobustan" rəqəmsal stansiyasında qeydə alınıb. Yer qatından çıxan palçıq 1 hektar əraziyə yayılıb.

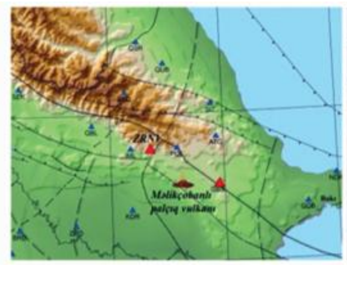

Xatırladaq ki, bu vulkanın püskürməsi əvvəlki 1926, 1967, 1977, 2019-cu illərdə də müşahidə olunub. Bu vulkan həm seysmik və tektonik cəhətdən ən aktiv zonalardan birində yerləşir və buna görə də burada təkrar passiv püskürmələr müşahidə oluna bilər. Bir neçə gün öncə Şamaxıda zəif yeraltı təkanlar qeydə alınıb. Tektonik hərəkətlər prosesində Yer qabığında sıxılma və gərilmə gərginliklərin variasiyaları müşahidə olunur ki, bu da palçıq vulkanlarının aktivləşməsinə təsir göstərə bilər. Martın 8-də baş vermiş püskürmə zəif olaraq xarakterizə olunur və heç bir fəlakətli nəticələrə səbəb ola bilməz.

Qeyd edək ki, 2019-cu il 5 fevral tarixində İsmayıllı rayonunda maqnitudası ml=5.2 olan güclü hiss olunan zəlzələ baş verib. Həmin zəlzələdən sonra Şamaxı-İsmayıllı ərazisində 10 gün ərzində maqnitudası ml=3.0 olan afterşoklar qeydə alınıb. Həmin zəlzələdən sonra Şamaxı rayonu, Quşçu kəndi ərazisində yerləşən "Quşçu" palçıq vulkanının aktivləşməsi qeydə alınıb. 2019-cu il 27 may tarixində yerli vaxtla 16:33-də Şamaxı rayonunda yerləşən Məlikçobanlı palçıq vulkanı püskürüb. Püskürmə nəticəsində kraterin hündürlüyü 10-15 metrə qədər qalxıb və yer qatından çıxan palçıq 2 hektar əraziyə yayılıb. Vulkanın təsirindən əraziyə yaxın torpaqlarda qabarma və çatlar əmələ gəlib. Evlərə və təsərrüfata ziyan dəyməyib.

Rəqəmsal stansiyaların məlumatları əsasında Məlikçobanlı palçıq vulkanlarının ocağının dərinliyi 5 km, püskürməyin davamlılığı 1 dəq, ayrılan enerjisi isə 3.4*106 Coul təyin edilib.

Azərbaycan-Pakistan əlaqələri tarixin sınağında

AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda "23 mart - Pakistan günü"nə həsr olunmuş "Azərbaycan-Pakistan əlaqələri tarixin sınağında" mövzusunda dəyirmi masa keçirilib.

Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru f.e.d., professor İlham Məmmədzadə çıxış edərək institutun alimlərinin Pakistanla elmi əlaqələrin genişlənməsinə böyük əhəmiyyət verdiyini bildirib. İlham Məmmədzadə Azərbaycan alimlərinin Pakistanın elmi cəmiyyəti ilə qurulan əlaqələrindən, elmi jurnalları ilə əməkdaşlıqlarından və birgə elmi-tədqiqat layihələrindən danışıb.

Professor, həmçinin "hər iki dövlətin elm və təhsil sahələrində də əməkdaşlıq imkanlarının reallaşması əlaqələrin inkişaf prosesini daha da gücləndirən amillərdən biridir" - deyə qeyd edib.

Hər iki ölkənin çoxşaxəli münasibətlərindən söz açan institutun elmi işlər üzrə direktor müavini tarix elmləri doktoru Azərbaycanın Pakistanda Fövqəladə və səlahiyyətli səfiri olmuş Eynulla Mədətli "Azərbaycan və Pakistanın tarixi dövlətçilik ənənələri və qarşılıqlı münasibətlər" mövzusunda çıxış edərək, Azərbaycan-Pakistan arasında tarixən iki ölkənin bir-birinə sıx dostluq əlaqələri ilə bağlı olduğunu, bu əlaqələrin daha da güclənməsində, iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafında, bu gün də siyasi, iqtisadi, mədəni, hərbi, ticarət və digər sahələrdə yüksələn xətlə davam etdiyini vurğulayaraq beynəlxalq arenada da, ölkələrimizin eyni maraqlardan çıxış edərək bir-birini dəstəklədiyini bildirib.

O, Azərbaycanla Pakistan İslam Respublikası arasında bərqərar olmuş və get-gedə güclənən qardaşlıq əlaqələrinin Pakistanla münasibətlərə dair Ulu Öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən ardıcıl şəkildə və uğurla həyata keçirilməsinin nəticəsi kimi qiymətləndirib.

Tədbirdə Pakistan İslam Respublikasının Azərbaycandakı Fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Bilal Hayi institutun rəhbərliyinə dəvət üçün öz təşəkkürünü bildirərək, gələn qonaqları salamlayıb, hər kəsi Ramazan ayının başlanması münasibətilə təbrik edib.

Səfir "Pakistan-Azərbaycan: diplomatik əlaqələrdən dostluq və qardaşlıq münasibətlərinə" mövzusunda çıxış edərək, Pakistan-Azərbaycan münasibətlərinin həlli ötən əsrlərdən inkişaf etməyə başladığını, tarixi əsaslara söykənən bu əlaqələrin son 30 il ərzində böyük inkişaf mərhələsindən keçdiyini və bundan məmnunluğunu bildirib. O, iki ölkənin müasir dövrdə üzləşdiyi geosiyasi problemlərdən, Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsindən və postmünaqişə dövründən ətraflı bəhs edib. Pakistanın Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsində Ermənistanın işğalçı siyasətini hər zaman ittiham etdiyini və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü hər zaman diqqətə çatdırıb. Vurğulayıb ki, Azərbaycanla qardaşlıq münasibətlərinə görə ölkəsi indiyədək Ermənistanla heç bir əlaqə qurmayıb.

Səfir bundan sonra da iki dost ölkə arasında bütün əlaqələrin gələcəkdə də inkişaf edəcəyinə inamlı olduğunu bildirib.

Sonda f.e.d. prof., siyasi-analitik Qabil Hüseynli "Azərbaycan-Pakistan siyasi-hərbi əlaqələri: hazırda və perspektivdə", f.e.d. prof. Rəbiyyət Aslanova, f.e.d. prof. Adil Əsədov, f.e.d. prof. Rəna Mirzəzadə Azərbaycan-Pakistan münasibətləri ilə bağlı çıxış edərək öz fikirlərini bölüşüblər.

Dəyirmi masa sual və müzakirələrlə başa çatıb.

Azərbaycan iqtisad elminin görkəmli nümayəndələrindən biri, böyük vətəndaş alim və şəxsiyyət olan akademik Asəf Abbasqulu oğlu Nadirov yaşasaydı indi onun 95 yaşı tamam olacaqdı. O, 1929-cu il mart ayının 13-də qədim və zəngin tarixi, mədəniyyət və çoxəsirlik dövlətçilik ənənəsi olan Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərur rayonunun Cəlilkənd kəndində Naxçıvan mahalında öz pak əməlləri, vətənpərvərliyi və yüksək insani keyfiyyətləri ilə hamının dərin hörmətini qazanmış, el ağsaqqalı Abbasqulu kişinin ailəsində dünyaya göz açmışdır. Belə bir ailədə doğulub boya-başa çatmış Asəf Nadirov atası Abbasqulu kişinin adına layiq böyümüş, öz ağlı, zəkası və zəhmətsevərliyi ilə Azərbaycan Elmlər Akademiyasında çalışdığı 62 il ərzində pillə-pillə yüksələrək, kiçik elmi işçi vəzifəsindən Azərbaycan Elmlər Akademiyasının akademik-katibi vəzifəsinə, coğrafiya elmləri namizədliyindən iqtisad elmləri doktoru, professor, AMEA-nın həqiqi üzvü, əməkdar elm xadimi kimi yüksək vəzifə, elmi adlar və rütbələrə yiyələnmişdir.

Azərbaycan iqtisad elminin görkəmli nümayəndəsi

Professor Asəf Nadirov bütün şüurlu həyatını doğma Azərbaycanımızın elminə və təhsilinin inkişafına sərf etmişdir. O, 1936-cı ildə doğma Yenkicə kəndindəki orta məktəbə daxil olmuş və 1946-cı ildə oranı bitirib təhsilini davam etdirmək üçün Bakı şəhərinə gəlib, Azərbaycan Dövlət Universitetinin geoloji-coğrafiya fakültəsinə qəbul olmuşdur. 1951-ci ildə universiteti əla qiymətlərlə bitirən Asəf Nadirovu rəhbərlik Coğrafiya kafedrasında assistent vəzifəsində saxlamışdı. Ancaq az sonra o, gənc mütəxəssis kimi diqqəti cəlb etmiş və Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyəti yanında Respublika inzibati-ərazi bölgüsü üzrə məsləhətçi vəzifəsinə irəli çəkilmişdir. İki ilə yaxın bu vəzifədə çalışdıqdan sonra o, 1952-ci ildə Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Coğrafiya İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuş və 1953-cü ildə təhsilini davam etdirmək üçün Moskva şəhərinə - SSRİ Elmlər Akademiyası Coğrafiya İnstitutuna ezam olunmuşdur. Asəf Nadirov görkəmli alimlərin çalışdığı bu elm ocağında coğrafiya elminin sirlərinə yiyələnmiş və 1956-cı ildə həmin İnstitutda "Naxçıvan MSSR: iqtisadi-coğrafi səciyyəsi" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edib 27 yaşında coğrafiya elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdır.

Asəf Nadirovun elmi və yaradıcılıq fəaliyyətini bu cür təsnifləşdirmək mümkündür. O, 1958-ci ilin ikinci yarısından 1964-cü ilədək İqtisadiyyat İnstitutunun "Sosialist sənayesinin yerləşdirilməsi" şöbəsinin müdiri,1964-1981-ci illərdə (17 il) institutun elmi işlər üzrə direktor müavini,1981-1997-ci illərdə (17 il) Azərbaycan Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin üzvü və baş elmi katibi, 1997-ci ildən ömrünün sonunadək isə AMEA-nın müşaviri vəzifələrində çalışıb.

Akademik A.Nadirov bütün tutduğu vəzifələrdə işləyərkən böyük elmi-yaradıcılıq və elmi-təşkilatçılıq qabiliyyətinə malik olduğunu sübut etmiş, geniş ictimai-siyasi və təşkilati iş aparmış, elmi kadrların seçilməsi, hazırlanması və yerləşdirilməsində müstəsna rol oynamışdır.

O, 1980-ci ildə Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü, 1989-cu ildə isə həqiqi üzvü (akademik) seçilmişdir. A.Nadirov hansı vəzifələrdə işləməsindən asılı olmayaraq öz elmi taleyini həmişəlik Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutu ilə bağlamış, eyni zamanda həm də bir coğrafiyaşünas alim kimi Coğrafiya İnstitutu ilə əlaqəsini kəsməmiş və bu elm sahəsində də xeyli uğurlar qazanmışdır.

A.Nadirovun bütün elmi yaradıcılıq fəaliyyəti dövrünün ana xəttini Azərbaycan Respublikası sənayesinin inkişafı, onun sahə və ərazi quruluşunun təkmilləşdirilməsi və səmərəli yerləşdirilməsi problemləri təşkil etmişdir. Akademik A.Nadirov hələ keçən əsrin 60-cı illərində respublika iqtisadçıları arasında ilk dəfə olaraq Azərbaycan şəhərlərinin inkişafı problemlərinin tədqiqinə də xeyli qüvvə və vaxt sərf etmiş, perspektivli xırda və orta şəhərləri müəyyənləşdirmiş və onların ən perspektivlərinin regional mədəni-iqtisadi mərkəz kimi formalaşmasının zəruriliyini əsaslandırmışdır.

Prof. A.Nadirov keçən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində həmin ərazi- istehsal komplekslərini tədqiq edərək ilk dəfə olaraq Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin iqtisadi rayon statusunun tələblərinə uyğun gəlmədiyini, ona cavab vermədiyini sübut etmiş və onun Ağdam-Xankəndi iqtisadi rayonunun tərkibinə daxil edilməsi fikrini irəli sürmüşdür. Ancaq çox təəssüflər olsun ki, onun bu əsaslandırılmış baxışları həmin illərdə müvafiq dairələrdə düzgün anlaşılmamış və reallaşmamışdır. Bu baxışlar reallaşsaydı, yəqin ki, indiki Qarabağ faciəsi də baş verməzdi.

Akademik A.Nadirov hələ özünün ilk tədqiqatlarında respublikada ipəkçiliyin və ipək sənayesinin səmərəli inkişafı üçün geniş təbii imkanların, əmək resurslarının, əhalinin böyük istehsal təcrübəsi və tarixi ənənələrinin mövcud olduğunu əsaslandırmışdır. Azərbaycanda qənd istehsalının yaradılması ideyasını da ilk dəfə A.Nadirov irəli sürmüş və onun heyvandarlığın yem bazasının möhkəmləndirilməsi sahəsində də mühüm rol oynaya biləcəyini işıqlandırmışdır. Burada xüsusi olaraq onu da qeyd etmək istərdik ki, hələ keçən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində A.Nadirovun rəhbərliyi və fəal iştirakı ilə Azərbaycanın yeyinti sənayesinin inkişafı və onun ölkə ərazisində düzgün yerləşdirilməsi problemləri kompleks halında tədqiq olunmuşdu. Keçən əsrin 50-ci illərinin axırları və 60-cı illərinin ortalarınadək olan dövrdə apardığı gərgin elmi-tədqiqat işlərinin nəticəsi olaraq A.Nadirov 1968-ci ildə "Azərbaycanda sənayenin səmərəli yerləşdirilməsinin iqtisadi problemləri" mövzusunda elmlər doktorluğu dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə etmiş və həmin dissertasiya işində irəli sürülüb və əsaslandırılmış elmi müddəalar, təklif və tövsiyələrin bir çoxu istehsalatda öz tətbiqini tapmışdır.

O, keçən əsrin 80-ci illərində "Azərbaycan SSR-də Elmi-Texniki Tərəqqinin Kompleks Proqramı və onun sosial-iqtisadi nəticələri"nin işlənib hazırlanmasının əsas rəhbərlərindən və icraçılarından biri olmuşdur.

Akademik A.Nadirovun yüksək ixtisaslı elmi kadrların hazırlanması sahəsində də əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. Onun elmi rəhbərliyi ilə 6 elmlər doktorluğu və 40-dan çox iqtisadiyyat və iqtisadi coğrafiya üzrə fəlsəfə doktorluğu dissertasiyası işləri müdafiə olunmuşdur. Akademik A.Nadirov uzun illər ərzində bir çox ictimai vəzifələrin yerinə yetirilməsində də fəal iştirak etmişdir:

A.Nadirov görkəmli tədqiqatçı alim olmaqla bərabər, həm də elmi işləri tədrislə sıx əlaqələndirməyi bacaran bacarıqlı müəllim olmuşdur. O, 50 ilə yaxın Bakı Dövlət Universitetində və başqa ali məktəblərdə müxtəlif iqtisadiyyat və coğrafiya fənlərindən mühazirələr oxumuşdur. Ali məktəblər üçün bir sıra dərsliklərin yazılmasında da müəllif kimi iştirak etmiş və bəzilərinin elmi redaktoru olmuşdur. O, həm keçmiş İttifaq Respublikalarında, həm də bir çox xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq simpozium və elmi konfranslarda Azərbaycanın iqtisad və iqtisadi coğrafiya elmini layiqincə təmsil etmişdir. Azərbaycanda keçirilən çoxsaylı beynəlxalq, regional və respublika elmi forum, simpozium və konfransların əsas təşkilatçılarından biri olmuş, maraqlı məruzələrlə çıxış etmişdir.

Alimin elmi yaradıcılığında Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi coğrafiyasına həsr olunmuş tədqiqatları da əhəmiyyətli yer tutur. O, Respublikada Heydər Əliyev İqtisadi İdarəetmə Məktəbinin Elmi-Metodiki Şurasının sədri olmuşdu. Onun xidmətləri həm keçmiş SSRİ dövründə və həm də müstəqillik illərində dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, alim SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı, "Əmək rəşadətinə görə" medalı, Azərbaycan LKGİ MK-nin Fəxri Fərmanları, Gürcüstan SSR "Bilik" Cəmiyyətinin Fəxri Fərmanı, "Xalqlar dostluğu" ordeni və "Əmək veteranı" medalına layiq görülmüşdür.

Akademik Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanları ilə Azərbaycanda elmin inkişafındakı xidmətlərinə görə 2004-cü ildə "Şöhrət", 2009-cu ildə isə "Şərəf" ordeni ilə təltif olunmuşdur.

Akademik A.Nadirov 2014-cü il mart ayının 13-də ömrünün 85-ci ilinin tamam olduğu gündə vəfat etmişdir. Biz onun həmkarları sözün əsil mənasında öz xalqının böyük oğlu olmuş bu görkəmli alimi, böyük vətəndaş və nəcib insanı, gözəl ailə başçısı, dost və həmkarımızı heç zaman unutmayacaq, onun işıqlı yolunun daim işıqlı olaraq qalması üçün son nəfəsimizədək əlimizdən gələni əsirgəməyəcəyik. Qəbri nura dolsun!

Şahbaz MURADOV
AMEA-nın müxbir üzvü,
Əməkdar elm xadimi

"Ziyayi-Qafqaziyyə" çağımızda

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun təşəbbüsü ilə "Ziyayi-Qafqaziyyə" (1880-1884) qəzetinin materialları kitab halında çapdan buraxılıb. Nəşrin baş redaktoru və "Ön söz" müəllifi akademik İsa Həbibbəylidir. Transfoneliterasiyası, lüğət, izah və şərhləri Müştəba Əliyevindir. Kitabı professor Vüqar Əhməd çapa hazırlayıb, ona redaktorluq edib. Rəylər akademik Teymur Kərimli, professor Cahangir Məmmədli və filologiya elmləri doktoru Elçin Mehrəliyevindir. Nəşrin annotasiyasında deyilir ki, "Ziyayi-Qafqaziyyə" (1880-1884) əsrin sonlarına aid ictimai-siyasi vəziyyəti səhifələrində işıqlandırıb. "Əkinçi"dən sonra milli mətbuatdakı boşluğu doldurub, dövrün vacib məsələlərinə diqqət yetirib, materiallar operativliyi ilə seçilib.

Akademik İsa Həbibbəyli "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetinin Ədəbiyyat İnstitutu nəşri" adlı "Ön söz"ündə müstəqillik illərində ilk mətbu orqanların toplanması, nəşri, təbliği və tədqiqi işlərinin vacibliyi, onların qaydaya, səliqə-sahmana gətirilməsi niyyətinə diqqət çəkib, milli maarifçilik hərəkatına, onun ədəbi-ideoloji proseslərinə tarixi-çağdaş nəzər fonunda milli mətbu irsin gələcək nəsillərə ötürülməsinin önəmini xatırladıb. Alim milli maarifçilik hərəkatının başlanması və inkişafına, onun sosial-siyasi və mədəni şəraitinə diqqət edib, milli mətbuatımızın banisi, fədakar jurnalist Həsən bəy Zərdabinin "Əkinçi" qəzetinin ictimai-ədəbi mövqeyini yada salıb, onun ölkəmizdə maarifçilik hərəkatının lokomotivi olmaq missiyasını xatırladıb, milli mətbuat tariximizin təşəkkülü sahəsində yaratdığı ənənəni, açdığı yolu dəyərləndirib, onun ədəbi-tarixi funksiyasının gələnəklərini qiymətləndirib. Müəllif yığcam məqaləsində XIX əsr maarifçiliyinin təkamülü gedişində ədəbi-tarixi faktları xatırladıb, "Ziyayi-Qafqaziyyə"nin yerinə, mövqeyinə nəzər yetirib, maarifçilik hərəkatında məktəb, teatr və ədəbiyyat işi ilə yanaşı, qəzetin vacib rolunu, milli-ideoloji hərəkatda obyektiv və subyektiv amilləri hərəkətə gətirmək, yönləndirmək gücünə, funksiyasına dəyər verib.

Maarifçilik proseslərinin daxili-mənəvi təkanları kimi əsrin axırlarına doğru yeni mətbuat orqanları yaranıb və yayılıb. "Kəşkül", "Ziya" və "Ziyayi-Qafqaziyyə" maarifçilik hərəkatının hərəkətverici qüvvəsi kimi məna və mahiyyət daşıyıb, onlar "Əkinçi"nin dayanmasından sonra informasiya məkanına yeni ab-hava, yeni nəfəs ötürüb. XX əsrin əvvəllərində şərəfli estafeti Məhəmməd ağa Şahtaxtlının "Şərqi-Rus", Əli bəy Hüseynzadənin, Əhməd bəy Ağaoğlunun "Həyat", "İrşad" qəzetləri və Cəlil Məmmədquluzadənin "Molla Nəsrəddin", Əli bəy Hüseynzadənin "Füyuzat" jurnalları davam etdiriblər.

Çapı mümkün olmayan qəzet və jurnallar müstəqillik şəraitində yenidən hərəkətə gətirilib, xüsusilə, ölkəmizdə milli mətbuat tarixinin tədqiqi sahəsində mövcud ədəbi ənənələr yeni epoxada davam etdirilib. Bu baxımdan İ.Həbibbəyli məşhur salnaməçi Qulam Məmmədlinin ədəbi-tarixi rolunu xatırladıb, Azərbaycan elmşünaslığında mətbuat tarixi məktəbi yaratdığını yada salıb. AMEA-nın müxbir üzvü Əziz Mirəhmədov isə "Mətbuat tarixi materialları əsasında yaradılmış ədəbiyyatşünaslıq əsərlərinin sanballı örnəklərini meydana qoyub". Alim professor Nazim Axundovun mətbuat tarixinə həsr edilmiş tədqiqatlarını "Azərbaycan mətbuatşünaslığının əhəmiyyətli elmi salnaməsi" adlandırıb.

İ.Həbibbəyli bu sahədə Şirməmməd Hüseynov, Xeyrulla Məmmədov, Ağarəfi Zeynalov, Əflatun Məmmədov, İslam Ağayev, Nəriman Zeynalov, Turan Həsənzadə, habelə, Cahangir Məmmədli, Allahverdi Məmmədli kimi mətbuat xadimlərinin adlarını göstərib, onların "mətbuat tarixinin problemlərinə və simalarına dair çap olunmuş tədqiqat əsərlərində Azərbaycan mətbuatının inkişaf yolu və aparıcı qüvvələrinin fəaliyyətinə diqqət yetirib". Məqalə müəllifi hesab edib ki, müstəqillik dövründə mətbuat tariximizin öyrənilməsində "böyük bir boşluq meydana çıxıb". Lakin "Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda 11 iyun 2014-cü il tarixində yaradılmış Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsinin çoxcəhətli və ardıcıl fəaliyyəti ilə nəinki mövcud boşluq aradan qaldırılıb, hətta mətbuatşünaslığımız mühüm addımlarla irəliləyib".

İ.Həbibbəyli Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsinin işinə və rəhbərliyinə razılığını ifadə edərək bildirib: "Filologiya elmləri doktoru, professor Vüqar Əhmədin rəhbərlik etdiyi Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsi qısa müddətdə burada aparılan tədqiqat işləri, çap olunan kitablar və məqalələr, keçirilən tədbirlərlə Azərbaycan mətbuatşünaslıq elminin əsas mərkəzinə çevrilib. Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsində hazırlanmış "Molla Nəsrəddin" ensiklopediyası" Azərbaycan mətbuat tarixi elminin son 100 il ərzindəki ən böyük nailiyyətidir". İnstitut rəhbəri mövcud jurnalların ərəb qrafikasından latın qrafikasına çevrilərək nəşr edilməsi sahəsində şöbə əməkdaşlarının işindən məmnunluq ifadə edib, onların əməyini yüksək qiymətləndirib.

Mətbuat tarixi və publisistika şöbəsində Vüqar Əhməd, Rauf Sadıxov, Elçin Mehrəliyev, Gülbəniz Babayeva, Dilbər Rzayeva, Gülnar Səma, Şahanə Məmmədova kimi tanınmış tədqiqatçıların elmi əsərləri bu elmi istiqamətin yeni inkişaf dövrünə qədəm qoymasının göstəricisidir. Gülbəniz Babayevanın "Molla Nəsrəddin" və türk satirik mətbuatı" mövzusunda filologiya elmləri doktorluğu dissertasiyası müstəqillik dövrü Azərbaycan mətbuat elminin mühüm nailiyyətlərindəndir.

Hazırda şöbə əməkdaşları XIX əsrin axırları, XX əsrin əvvəllərinə aid mətbuat nümunələrinin ərəb qrafikasından müasir latın əlifbasına çevrilməsi və kitab halında nəşri işləri ilə məşğuldur. Bu sahədə mərhum Müştəba Əliyevin xidmətləri

böyük olub. O, Səid Ünsüzadənin "Təlimül ətval, təhzibül əxlaq" əsərini latın qrafikasında nəşr edib, "Kəşkül" qəzeti üzərində transliterasiya işlərini davam etdirib. Müştəba Əliyev "Ziya" qəzetini latın qrafikasında çapa hazırlayıb və nəşr etdirib. Uzun illər çalışdığı "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetini də latın qrafikasında çapa hazırlayıb. İ.Həbibbəyli bildirib: "Müştəba Əliyev Qulam Məmmədli məktəbinin ənənələrinə sadiq qalaraq, latın qrafikasına çevirdiyi mətnlərin dəqiqliyinə xüsusi diqqət göstərmiş, mətnlərdəki ərəb-fars sözlərinin lüğətini verməklə müasir dövrün tədqiqatçılarını və oxucularının işini asanlaşdırmışdır. Bu mənada Müştəba Əliyevin "Ziya" və "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetlərini latın qrafikasına çevirməsi Azərbaycanda mətbuat tarixçiliyinə əsl xidmət nümunəsidir".

Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetinin latın qrafikasında transliterasiya olunmuş mətnini kitab halında çap etməklə zəhmətkeş ziyalı Müştəba Əliyevə olan hörmətini ifadə edib, onun böyük zəhmətini yüksək qiymətləndirib. "Eyni zamanda "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetinin ilk dəfə latın qrafikası ilə nəşr edilərək oxuculara və tədqiqatçılara çatdırılması milli mətbuat tariximizin keçdiyi çətin və şərəfli yolun dərslərini bu qəzetin günümüz üçün də əhəmiyyətli olan maarifçi ideyalarını yeni nəsillərə təşviq etmək baxımından da faydalıdır. Heç şübhəsiz, "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetinin Ədəbiyyat İnstitutu nəşri milli mətbuatşünaslıq və mətbuat tarixi elmi istiqamətlərinin daha da inkişaf etdirilməsinə xidmət edən zəngin və qiymətli bir məktəbin meydana qoyulması baxımından da əhəmiyyətlidir",- deyə İ. Həbibbəyli yazıb.

Professor V.Əhməd "Ziyayi-Qafqaziyyə" kitabının redaktoru kimi "Ön söz"ündə Müştəba Əliyevi tanınmış publisist və mətnşünas kimi səciyyələndirib. "Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzeti komplekt halında 1089 səhifədir. Ön söz akademik İsa Həbibbəylinin, tərtibat və redaktor yazısı professor Vüqar Əhmədin, əsas hissə Ziyayi-Qafqaziyyə" qəzetinin mündəricəsi (1880-1884), "Qeydlər və izahlar", "Lüğət" isə Müştəba Əliyevindir.

20 fevral 2024-cü ildə Mətbuat Şurasında qəzetin transliterasiyasının təqdimatı keçirilib. Mərasimdə AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu və Bakı Dövlət Universitetinin əməkdaşları, habelə, media mənsubları və təcrübəçi tələbələr iştirak ediblər. Mərasimi giriş sözü ilə Mətbuat Şurasının sədri Rəşad Məcid açıb. İnstitutun icraçı direktoru Mehman Həsənli, əməkdaşı Ülkər Hüseynova, şöbə müdiri Vüqar Əhməd, BDU-nun Jurnalistika fakültəsinin professoru Cahangir Məmmədli, "Şərq" qəzetinin baş redaktoru Akif Aşırlı, "İşıq" jurnalının məsul redaktoru Əsəd Asanoğlu, Əməkdar jurnalist Azər Həsrət, BDU-nun professoru Allahverdi Məmmədli çıxış edib. Müştəba Əliyevin ailəsi adından tarixçi-alim Akif Nağı, mərhumun oğlu Səid Əliyev təqdimat mərasiminin təşkili üçün rəhbərliyə təşəkkür və minnətdarlığını bildiriblər.

Əlizadə ƏSGƏRLİ
AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutunun
baş elmi işçisi, filologiya elmləri doktoru

Məhəmməd Füzuli və Cəlil Məmmədquluzadə: kəsişən xətlər və paralellər

Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530, Cəlil Məmmədquluzadənin 155 illiyi münasibətilə

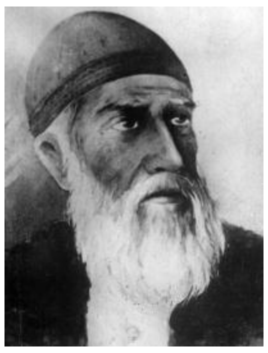

Cəlil Məmmədquluzadə "Molla Nəsrəddin" məcmuəsinin 1925-ci il 23 may tarixli nömrəsində dərc olunan "Füzuli" başlıqlı məqaləsində yazırdı: "Füzuli "Molla Nəsrəddin"in birinci nömrəsindən başlayıb bu günə qədər məcmuəmizdə iştirak edib və şeirlər yazıbdır. Füzuli bizim məcmuəmizdə işləyir. Yenə də işləyəcəkdir". Mirzə Cəlil bu sözləri "Molla Nəsrəddin"ə münasibətdə deyirdi. Biz isə belə bir cəsarətli fikri irəli sürmək istəyirik ki, Füzuli Mirzə Cəlilin yaradıcılığa başladığı gündən hər zaman onun qələm məsləkdaşı, məfkurə yoldaşı olub. Düzdür, Cəlil Məmmədquluzadə Füzuli ədəbi məktəbinin davamçısı olmayıb, lakin Füzulini diqqətlə öyrənib, ondan bəhrələnib.

Cəlil Məmmədquluzadə həmin məqalədə onu da qeyd edirdi ki: "("Molla Nəsrəddin"də) hansı şeirə baxsanız, görəcəksiniz ki, onda Füzulidən bir duz vardır". Böyük ədib bu fikrini məcmuədə dərc olunan poetik əsərlər haqqında deyirdi. Biz isə həmin faktı genişləndirib, daha cəsarətlə demək istəyirik ki, Mirzə Cəlilin yaradıcılığı da elə Füzulinin sənət idealının yeni məcrada, yeni biçimdə davamı idi. Sadəcə, dövr başqa idi, tələblər özgə idi. Sənətkarların həyata baxışları isə dəyişməmişdi, hadisələrə verilən qiymət və sənət idealları eyni idi.

İndi isə Cəlil Məmmədquluzadə və Füzuli ədəbi irsi arasında paralellər aparmağa çalışaq:

- Hər iki sənətkar mövcud reallığın alleqorik dərkində bir-birinə çox yaxınlaşır. Həm Füzuli, həm də Mirzə Cəlil yaradıcılığın ilk mərhələsində həyat hadisələrinin alleqorik təsvirinə müraciət edir. Belə ki, Cəlil Məmmədquluzadənin "Çay dəsgahı" alleqorik dramı forma və üslub cəhətdən Füzuli alleqoriyalarını xatırladır. Bu əsərdə müxtəlif zümrələri təmsil edən Samovar, Podnos, Çaynik, Stəkan, Nəlbəki, Çay qaşığı və digərlərinin dialoqları Füzulinin "Söhbət ül-əsmar" münazirəsindəki Aluçə, Gilas, Zərdalu, Alma, Badam, Qovun, Qarpız kimi şərti alleqorik obrazların mübahisəsini xatırladır.

-İki sənətkarın yaratdığı obrazlar arasında müəyyən mənada yaxınlıq var. Məsələn, Cəlil Məmmədquluzadə "Anamın kitabı" pyesində Rüstəm bəy, Mirzə Məhəmmədəli, Səməd Vahid surətlərində müxtəlif dünyagörüşünə malik zümrələrin nümayəndələrinin həm müsbət, həm də mənfi cəhətlərini təsvir etməklə onlardan heç birinə üstünlük vermir, onları bərabərləşdirir. Füzuli isə "Rindü Zahid" əsərində bir-birinə müxalif və zidd qütbü - riyakar Zahidlə zinakar Rindin nöqsan və məziyyətlərini açıqlayaraq onları eyniləşdirir. Füzulidə Zahid və Rind ata və oğul, Cəlil Məmmədquluzadədə isə Rüstəm bəy, Mirzə Məhəmmədəli, Səməd Vahid qardaşdırlar.

- İstər Cəlil Məmmədquluzadə, istərsə də Məhəmməd Füzuli öz əsərlərində dövrə, köhnə adət-ənənələrə müxalif olan baş qəhrəman yaradıblar. "Ölülər" tragikomediyasında İsgəndər, "Leyli və Məcnun" poemasında Qeys "hələ çox qüvvətli olan" köhnə adət-ənənələrə qarşı mübarizə aparır, yeni əsrin ruhu ilə nəfəs alırlar.

"Ölülər" əsərində Hacı Həsən ağa və Kərbəlayı Fatma özləri də bilmədən qızlarını bədbəxt edirlər. "Leyli və Məcnun"da da oxşar mənzərə ilə rastlaşırıq. Bu əsərdəki ata və ana da köhnə adət-ənənələrin tələblərindən çıxış edərək öz övladlarının faciəsinə səbəb olurlar.

Cəlil Məmmədquluzadənin "Ölülər"ində də, Məhəmməd Füzulinin "Leyli və Məcnun"unda İsgəndərin sözü, Nofəllərin qılıncı dövrün ədalətsiz tələbləri qarşısında gücsüz görünür.

- Hər iki sənətkar musiqinin insan ruhuna sirayətini dərindən dərk edir. Füzuli "Yeddi cam" əsərində çalğı alətlərinin ecazkar təsirini, musiqinin idraki əhəmiyyətini bəlağətli dillə ifadə edir, Cəlil Məmmədquluzadə də "Kamança" pyesində bu musiqi alətinin nəvalı sədasının insan şüuruna psixoloji təsirini verməyə müvəffəq olur.

Beləliklə, ilk baxışda Füzuli və Cəlil Məmmədquluzadə irsi arasında oxşar xüsusiyyətlər görmək mümkün deyilsə də, bu iki sənətkarın irsini diqqətlə araşdırdıqda onların yaradıcılıqları arasında müəyyən uyğun cəhətlər nəzərə çarpır. Bəlli olur ki, hər iki sənətkarın yaradıcılığında kəsişən xətlər olduğu kimi yanaşı gələn paralellər də çoxdur.

Əzizağa NƏCƏFZADƏ
AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun elmi katibi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Tanınmış iqtisadçı alim İsa Alıyev vəfat edib

Tanınmış iqtisadçı alim, Elm və Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat İnstitutunun Aqrar sektorun iqtisadi problemləri şöbəsinin müdiri iqtisad elmləri doktoru, professor İsa Hüseyn oğlu Alıyev martın 9-da dünyasını dəyişib.

İsa Alıyev 1953-cü il oktyabrın 8-də Dərələyəz rayonunun Qalaser kəndində anadan olub. Orta məktəbi 1970-ci ildə bitirib, 1970-75-ci illərdə keçmiş D.Bünyadzadə adına Azərbaycan Xalq Təsərrüfatı İnstitutunun "Siyasi iqtisad" ixtisasına qəbul olub və oranı bitirib. 1975-ci ildə əyani aspiranturaya qəbul olub, 1976-77-ci illərdə ordu sıralarında hərbi xidmətdə qulluq edib.

1982-ci ildə Azərbaycan SSR EA İqtisadiyyat İnstitutunda "Aqrar sənaye birliklərində iqtisadi mənafelərin əlaqələndirilməsi" adlı siyasi iqtisad ixtisası üzrə namizədlik, 2005-ci ildə "Azərbaycanda aqrar sahədə iqtisadi idarəetmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi" adlı doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib. "İqtisadiyyat nəzəriyyəsi" ixtisası üzrə professor elmi adını alıb.

İ.Alıyev 2008-2014-cü illərdə İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru işləyib. O aqrar sahə üzrə ölkənin tanınmış iqtisadçı alimlərindən idi. Uzun illər İqtisadiyyat İnstitutunun aqrar elminin inkişafı problemləri ilə məşğul olan şöbəsinə rəhbərlik etmişdir. 40-dan çox beynəlxalq və 100-dən çox respublika miqyaslı elmi tədbirlərin iştirakçısı olmuşdur. Ümumilikdə 300-dən çox elmi işin, o cümlədən aqrar elmi ilə bağlı monoqrafiyaların, kitabların müəllifi idi. 40-dan artıq müdafiə olunmuş fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru dissertasiyasına rəhbərlik etmişdir.

İ.Aliyev 2011-ci ildə Avropa Biznes Assambleyasının (EBA) Ekspertlər Şurası tərəfindən "İlin ən yaxşı top-meneceri", 2012-ci ildə "Elmdə ad" fəxri adına, 2013-cü ildə isə Beynəlxalq Sokrat Mükafatına layiq görülüb. Alim Avrasiya Beynəlxalq İqtisadçılar İttifaqının yaradıcılarından biri, Avropa Təbiət Elmləri Akademiyasının üzvü idi. 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı ilə "Tərəqqi" medalı ilə təltif edilmişdir.

Tanınmış alimin xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daim yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin!

ELAN-MÜSABİQƏ

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti Akademiyanın yeni loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün müsabiqə elan edir

AMEA-nın inkişafının hazırkı yeniləşmə mərhələsi müasir elmi çağırışlara, informasiya cəmiyyətinin tələblərinə, həmçinin son dövrlərdə Akademiyanın fəaliyyət istiqamətlərində baş verən dəyişikliklərə cavab verən loqotipinin - embleminin yenidən hazırlanması zərurəti yaranmışdır.

Bunu nəzərə alaraq AMEA Rəyasət Heyətinin 9 yanvar 2024-cü il tarixli iclasında Akademiyanın loqotipinin - embleminin hazırlanması üçün müsabiqə elan edilməsi ilə əlaqədar qərar qəbul edilmişdir.

Müsabiqənin şərtləri aşağıdakı kimidir:

- AMEA-nın yeni loqotipi - emblemi müasir dünyanın elmi çağırışları və ənənələrini, Milli Elmlər Akademiyasının əsas məqsədləri, vəzifələri, hədəfləri ilə bağlı simvol və təsvirlərin elementlərini əks etdirməlidir;
- AMEA-nın emblemində Akademiya ilə bağlı tarixi binaların, qurğuların və digər əlamətlərin simvolik təsvirlərindən istifadə etməklə bu emblemin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına aid olduğu öz əksini tapmalıdır;
- AMEA-nın yeni embleminin təqdim olunan layihəsində "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası" sözlərinin yazılmasına ehtiyac yoxdur. Zəruri halda bu məqsədlə "AMEA" formatından istifadə edilə bilər;
- AMEA-nın yeni loqotipinin - embleminin layihəsi dairəvi formada yağlı boya ilə və ya rəngli qrafika ilə işlənilməlidir;
- Təqdim edilən emblem - loqotipin eni 30 sm, uzunluğu 42 sm həcmində olmalıdır;
- Müsabiqədə yalnız Akademiyada çalışıb, təsviri sənətlə məşğul olan və digər əməkdaşlar iştirak edə bilərlər;
- AMEA embleminin layihələri müsabiqə komissiyasının və ictimaiyyətin baxması məqsədilə təşkil ediləcək sərgidə nümayiş etdirmək üçün malbertin üzərində qoyulmaqla təqdim olunmalıdır;
- Təqdim edilmiş emblemlərin layihələrinin üzərində və ya arxasında müəlliflərin adı və soyadı qeyd edilməməlidir;
- Təqdim olunan loqotip dizaynının məntiqi izahı, forması, ölçüsü, rəngi, hərf seçimi və s. ilə bağlı əlavə məlumatlar da təqdim edilməlidir;
- Müsabiqə Komissiyası tərəfindən təqdim edilən loqotipin - emblemin dizaynına müəyyən yekun dəyişikliklər edilə bilər;
- Qalib işin müəllifi pul mükafatı ilə təltif ediləcək, ona müvafiq sertifikat veriləcəkdir.

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən namizədlər mart ayının 18-i, günün sonunadək layihələrini təqdim edə bilərlər.

Əlaqələndirici şəxs:
Arzu Məmmədxanlı, əlaqə tel.:
(012) 492-66-22, (050) 549-74-04,
e-poçt: humanitarelmlerbolmesi@gmail.com
Ünvan: Bakı ş., İstiqlaliyyət küç., 30 (AMEA Rəyasət Heyətinin binası, 2-ci mərtəbə)

Müsabiqə Komissiyası

Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu aşağıdakı vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Funksional analiz şöbəsi üzrə
Aparıcı elmi işçi -1 ştat vahidi
Diferensial tənliklər şöbəsi üzrə
Baş elmi işçi -1 ştat vahidi
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi
Kiçik elmi işçi -2 ştat vahidi
Riyazi analiz şöbəsi üzrə
Aparıcı elmi işçi -1 ştat vahidi
Kiçik elmi işçi -2 ştat vahidi
Qeyri-harmonik analiz şöbəsi üzrə
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi
Funksiyalar nəzəriyyəsi şöbəsi üzrə
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi
Riyazi fizika tənlikləri şöbəsi üzrə
Kiçik elmi işçi -1 ştat vahidi
Tətbiqi riyaziyyat şöbəsi üzrə
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi
Optimal idarəetmə şöbəsi üzrə
Kiçik elmi işçi -1 ştat vahidi
Siqnalların emalının riyazi problemləri laboratoriyası üzrə
Aparıcı elmi işçi -1 ştat vahidi
Kiçik elmi işçi -1 ştat vahidi
Deformasiya olunan bərk cisim mexanikası şöbəsi üzrə
Aparıcı elmi işçi -1 ştat vahidi
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi
Elmi işçi -1 ştat vahidi
Kiçik elmi işçi -1 ştat vahidi
Maye və qaz mexanikası şöbəsi üzrə
Aparıcı elmi işçi -1 ştat vahidi
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi
Kiçik elmi işçi -1 ştat vahidi
Dalğa dinamikası şöbəsi üzrə
Böyük elmi işçi -1 ştat vahidi

Müsabiqədə riyaziyyat üzrə elmlər və fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi olan elmi işçilər iştirak edə bilərlər.

Sənədlər müsabiqənin müvafiq tələblərinə uyğun olaraq elan dərc edilən gündən etibarən 1 ay müddətinə aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir:

Ünvan: AZ 1141, Bakı şəh. B.Vahabzadə küç.9
Telefon (012) 539-91-92

Dilçilik İnstitutu

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu ştatda vakant olan vəzifəni tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Tətbiqi dilçilik şöbəsi üzrə
böyük elmi işçi vəzifəsi -1 yer.

Müsabiqədə filologiya üzrə fəlsəfə doktorları və elmlər doktorları iştirak edə bilərlər. Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən etibarən 1 ay müddətində elmi katibliyə təqdim edilməlidir.

Ünvan: AZ1143, Azərbaycan Respublikası, Bakı ş., H.Cavid pr., 117, V mərtəbə
Elmi katib: (012) 5372088

Tarix və Etnologiya İnstitutu

AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutu aşağıdakı vakant yerləri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:

Qarabağ müharibəsi tarixi və Böyük Qayıdış Hərəkatı şöbəsi üzrə:
şöbə müdiri-1 yer
Türk xalqlarının tarixi və etnologiyası şöbəsi üzrə:
şöbə müdiri - 1 yer

Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elandan sonra 1 ay müddətinə aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir.

Ünvan: AZ-1143, Bakı şəhəri, H.Cavid prospekti, 115. AMEA-nın əsas binası, 6-cı mərtəbə, 604-cü otaq. Telefon: (012) 539-36-72

Redaksiya heyəti:
İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

НАУКА

Сила в науке...
Низами Гянджеви

ELM
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

№ 10 (1407) ❖ Пятница, 15 марта 2024 года ❖ Газета выходит с 1984 года

Пример для отечественных ученых

В Гяндже почтили память выдающегося ученого-литературоведа академика Гамида Араслы

В Гянджинском отделении НАНА состоялась научная конференция, посвященная 115-летию со дня рождения выдающегося ученого-литературоведа, заслуженного деятеля науки академика Гамида Араслы. Организаторами мероприятия выступили Исполнительная власть города Гянджа, Министерство науки и образования Азербайджана, Институт литературы имени Низами Гянджеви и Гянджинское отделение НАНА.

В работе конференции приняла участие и делегация во главе с президентом НАНА академиком Исой Габиббейли. Наряду с учеными и исследователями из научных и образовательных учреждений Баку, Гянджи и других городов республики, в конференции приняли участие и представители Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы имени Алишера Навои.

На центральной площади Гянджи участники мероприятия посетили памятник общенациональному лидеру Гейдару Алиеву, возложили к памятнику цветы и почтили память основателя современного Азербайджана. Затем гости посетили Мавзолей гениального поэта и мыслителя Низами Гянджеви, а также могилы его родителей и близких, похороненных недалеко от Мавзолея.

Ценные экспонаты музеев

Гости побывали и в Музее Низами Гянджеви, ознакомились с хранящимися здесь ценными экспонатами. Руководство НАНА преподнесло в дар Музею Низами Гянджеви книгу, в которой нашли отражение результаты исследований академика Гамида Араслы, посвященных творчеству великого азербайджанского поэта Мухаммеда Физули.

До начала заседания участники конференции ознакомились с выставкой научных изданий Гянджинского отделения НАНА. Конференция начала свою работу в Большом зале отделения.

Вначале прозвучал Государственный гимн Азербайджанской Республики. Минутой молчания была почтена память шехидов, отдавших свои жизни во имя территориальной целостности Родины.

Открыв форум вступительным словом, председатель Гянджинского отделения НАНА академик Фуад Алиев подчеркнул, что рад приветствовать всех участников научного форума, посвященного 115-летию одного из выдающихся представителей литературоведения не только Азербайджана, но и всего Востока, академика Гамида Араслы, на родине ученого - в городе Гянджа. От имени научной общественности Гянджи председатель отделения выразил благодарность президенту НАНА академику Исе Габиббейли, другим известным ученым республики и гостям из Узбекистана за участие в работе конференции.

Начало нового этапа

В своем выступлении президент НАНА академик Иса Габиббейли сообщил, что один из важнейших дней нашей современной истории - 7 февраля, когда состоялись выборы Президента Азербайджанской Республики, - стал началом нового этапа развития страны, а в своей речи на церемонии инаугурации Президент Ильхам Алиев определил приоритеты дальнейшего развития республики.

Академик Габиббейли подчеркнул, что празднование по Распоряжению главы государства 530-летия великого азербайджанского поэта Мухаммеда Физули также проходит в свете азербайджанства, а академик Гамид Араслы, творчеству которого посвящена сегодняшняя конференция, стоял у истоков отечественного физуливедения.

Руководитель НАНА напомнил, что Гамид Араслы заложил также основы низамиведения, еще полвека назад в своем труде "Жизнь поэта" ученый доказал принадлежность Низами Азербайджану и его связь с Гянджой, и этот труд является весомым источником и для современных исследователей. Академик Иса Габиббейли отметил, что изыскания Гамида Араслы, связанные с творчеством великого поэта тюркского мира Алишера Навои, заложили основу навоиведения, и за этот труд академику было присвоено звание заслуженного деятеля науки Узбекистана.

Высоко оценив сотрудничество ученых Азербайджана и Узбекистана в данной сфере, глава НАНА добавил, что особенно плодотворны связи Центра Низами Гянджеви Гянджинского отделения с узбекскими коллегами, и подчеркнул целесообразность создания в отделении Центра Алишера Навои.

Руководитель НАНА сообщил, что одной из самых важных заслуг видного литературоведа Гамида Араслы перед нашим народом является исследование и издание эпоса "Китаби-Деде Горгуд", и поблагодарил сотрудников Гянджинского отделения за проводимые под руководством академика Фуада Алиева исследования, выпускаемые научные труды и организуемые мероприятия.

Испытывая чувство особой гордости

Благодаря реализуемым главой государства мероприятиям, продолжил академик Иса Габиббейли, осуществляется пропаганда жизни и творчества наших гениальных личностей, что способствует национально-духовному возрождению. Академик высоко оценил новое издание книги Гамида Араслы о творчестве Физули и преподнес экземпляры этой книги заместителю главы Исполнительной власти города Гянджа Адилю Тагиеву, председателю Гянджинского отделения НАНА академику Фуаду Алиеву и директору Центра Низами Гянджеви Алимухтару Мухтарову.

Академик Иса Габиббейли также подарил Исполнительной власти города Гянджа и Гянджинскому отделению НАНА труд Махмуда Кашгари "Дивани лугат ат-тюрк" (XI век), недавно изданный в НАНА на азербайджанском языке.

Далее выступил ректор Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы имени Алишера Навои академик Шухрат Сирожиддинов, который поприветствовал Азербайджан и родину Низами от имени узбекского народа. Сказав, что испытывает чувство особой гордости и волнения от посещения Мавзолея великого Низами, академик добавил, что имя Гамида Араслы, творчеству которого посвящена конференция, очень дорого и для узбекских ученых.

В своем выступлении директор Института рукописей имени Мухаммеда Физули НАНА академик Теймур Керимли назвал Гамида Араслы великим исследователем творчества Физули. Академик отметил, что в настоящее время продолжается работа над 10-томником "Истории азербайджанской литературы", и деятельность Гамида Араслы является примером для отечественных ученых.

(продолжение на стр. 10)

Незабываемый лидер

стр. 10 ⇨

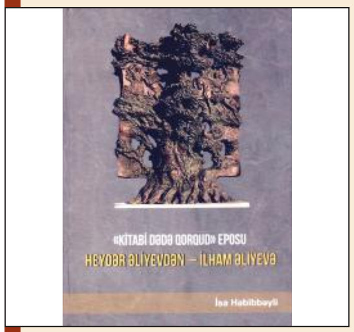

Торжества Деде Горгуда

стр. 10 ⇨

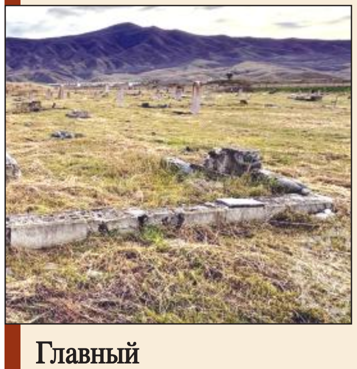

Главный культурный центр

стр. 11 ⇨

Türkiye's AI-powered networking product showcased at Mobile World Congress in Spain

стр. 12 ⇨

Пример для отечественных ученых

В Гяндже почтили память выдающегося ученого-литературоведа академика Гамида Араслы

(начало на стр. 9)

Внимание к научному наследию

Затем на мероприятии выступили проректор Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы по международным связям профессор Нозлия Нормурадова, директор Центра Низами Гянджеви Гянджинского отделения доктор философии по филологии Алимухтар Мухтаров, сотрудник Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА доктор философии по филологии, доцент Захра Аллахвердиева, старший преподаватель Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы доктор филологических наук Гюльбахар Ашурова, педагог Гянджинского государственного университета Джахан Агамиров, сотрудник Института литературы имени Низами Гянджеви Урниса Баширова, которые говорили о роли великого ученого Гамида Араслы в формировании литературоведческой школы в Азербайджане.

В своем выступлении дочь видного ученого, заведующая отделом низамиведения Института литературы имени Низами Гянджеви член-корреспондент НАНА Нушаба Араслы сообщила, что благодаря вниманию главы государства к национальным и культурным ценностям формируется новый взгляд к наследию лиц, которые сыграли большую роль в развитии нашего народа. Нушаба Араслы выразила благодарность президенту НАНА академику Исе Габиббейли, председателю Гянджинского отделения академику Фуаду Алиеву, всем участникам конференции и гостям, а также руководству города Гянджа за внимание к личности и научному наследию Гамида Араслы.

В заключение конференции руководство Гянджинского отделения подарило гостям города книги, в том числе материалы конференции, посвященной Гамиду Араслы, и табло с изображениями исторических памятников древней Гянджи.

В свою очередь, гости из Ташкента преподнесли азербайджанским коллегам подарки с изображениями национальных символов Узбекистана.

Развивая культурные связи

Далее между Гянджинским отделением и Ташкентским государственным университетом узбекского языка и литературы был подписан Меморандум о создании в Гянджинском отделении НАНА Центра Алишера Навои. При участии президента НАНА академика Исы Габиббейли документ подписали академики Фуад Алиев и Шухрат Сирожиддинов.

Академик Иса Габиббейли выразил уверенность, что центр внесет весомый вклад в установление новых научных приоритетов, проведение совместных исследований и в еще большее укрепление литературных связей между дружественными странами. А академик Шухрат Сирожиддинов отметил, что в Ташкенте функционируют центры низамиведения и физуливедения, в Баку - Центр навоиведения, а теперь и в Гяндже начаты работы в этом направлении, и подчеркнул, что указанные центры играют роль моста в развитии литературных и культурных связей между двумя народами.

Отметим, что во время своего визита в Гянджу академик Иса Габиббейли посетил Дом-музей выдающегося писателя, ученого-литературоведа, члена Союза писателей Азербайджана, заслуженного деятеля науки Мир Джалала Пашаева и сделал записи в Книгу отзывов и пожеланий.

Отметим, что визит в музей состоялся в рамках поездки делегации во главе с президентом НАНА академиком Исой Габиббейли в Гянджу для участия на научной конференции, посвященной 115-летию видного ученого-литературоведа академика Гамида Араслы, которая проходит в Гянджинском отделении Академии наук.

Президент НАНА также посетил памятник выдающейся представительнице азербайджанской литературы, переводчику, заслуженному работнику культуры, народному поэту Нигяр Рафибейли в городе Гянджа. Руководитель НАНА возложил цветы к памятнику, расположенному в парке Ханбагы (Ханский сад), и почтил память поэтессы.

Пропагандируя политическое наследие

В НАНА выпущен каталог "Год Гейдара Алиева. Издания и мероприятия"

Увидел свет каталог "Год Гейдара Алиева. Издания и мероприятия", в котором нашли отражение сведения об изданиях, выпущенных в НАНА в рамках Года Гейдара Алиева, для более глубокого изучения и пропаганды богатого политического наследия и многогранной деятельности великого лидера, и мероприятиях, которые проводились в Академии наук на протяжении прошлого года в честь 100-летнего юбилея общенационального лидера.

Руководителем проекта является президент НАНА академик Иса Габиббейли. Составитель каталога - ученый секретарь Отделения гуманитарных наук НАНА доктор философии по филологии Арзу Мамедханлы, ответственный редактор издания - ученый секретарь Отделения общественных наук НАНА доктор философии по филологии Зумруд Мансимова.

На первой странице каталога, выпущенного в издательстве "Элм", опубликовано Распоряжение Президента Ильхама Алиева об объявлении 2023 года в Азербайджанской Республике Годом Гейдара Алиева.

Подключены все отделения

В каталоге представлен список и фотогалерея изданий, выпущенных в рамках Года Гейдара Алиева Президиумом НАНА, научными учреждениями отделений гуманитарных и общественных наук, Нахчыванским и Гянджинским отделениями, Центральной научной библиотекой, а также отделениями физико-математических и технических наук, наук о Земле, химических наук, биологических и медицинских наук НАНА.

Также вниманию читателей представлен список изданных материалов конференций, проведенных Президиумом НАНА, отделениями гуманитарных и общественных наук.

Помимо этого, в каталоге нашли отражение список и фотогалерея специальных выпусков журналов, выпущенных в рамках Года Гейдара Алиева в отделениях гуманитарных и общественных наук, Нахчыванском и Гянджинском отделениях, Республиканском центре сейсмологической службы, отделениях физико-математических и технических наук, биологических и медицинских наук НАНА, а также в научно-исследовательских учреждениях Министерства науки и образования Азербайджана.

В каталоге приводится список и фотогалерея научных конференций, научных сессий, семинаров и выставок, которые прошли в честь 100-летнего юбилея великого лидера Гейдара Алиева в Президиуме НАНА, институтах отделений гуманитарных и общественных наук, Нахчыванском и Гянджинском отделениях, Шекинском и Лянкяранском региональных научных центрах, Центральной научной библиотеке, отделениях физико-математических, технических и химических наук, а также наук о Земле, биологических и медицинских наук НАНА.

Кроме того, в каталоге вниманию читателей представлены произведения живописи, созданные сотрудниками НАНА в честь Года Гейдара Алиева.

Торжества Деде Горгуда

Издана книга президента НАНА академика Исы Габиббейли "Эпос "Китаби-Деде Горгуд": от Гейдара Алиева к Ильхаму Алиеву", посвященная 100-летию со дня рождения общенационального лидера азербайджанского народа, выдающегося государственного деятеля Гейдара Алиева.

Первый раздел исследования называется "Слово об эпосе "Китаби-Деде Горгуд"", затем следуют главы "Хроника сложного пути "Китаби-Деде Горгуд" до Гейдара Алиева", "Эпос "Китаби-Деде Горгуд" в эпоху Гейдара Алиева" и "Период Ильхама Алиева в судьбе "Китаби-Деде Горгуд", или незыблемость Огузнаме в Азербайджане". Многочисленные интересные фотографии представлены вниманию читателей в разделе "Торжества Деде Горгуда. Фотохроника".

В издании подробно повествуется о запрете эпоса "Китаби-Деде Горгуд" в годы советской власти и мероприятиях, реализованных в период независимости выдающимся государственным деятелем Гейдаром Алиевым для возвращения эпоса нашему народу и его пропаганды в мире, начале нового исторического этапа изучения и издания эпоса.

В книге также говорится о многогранной деятельности Президента Ильхама Алиева в сфере увековечения эпоса "Китаби-Деде Горгуд" и имен его героев и пропаганды эпоса в мировом масштабе.

Незабываемый лидер

В ЦНБ НАНА открылась выставка, посвященная общенациональному лидеру Гейдару Алиеву

Открытие выставки фотографий и ковров "Гейдар Алиев - незабываемый лидер" состоялось 11 марта в Центральной научной библиотеке (ЦНБ) НАНА. Гостям были представлены ковры и фотографии, отражающие жизнь и государственную деятельность гениального политика Гейдара Алиева. Изделия ручной работы вызвали большой интерес посетителей выставки.

Выступая на открытии, директор ЦНБ профессор Мамед Алиев заявил, что долг каждого азербайджанца - передать наследие великого лидера будущим поколениям, и отметил особую роль библиотек в этой деятельности. "Библиотека, - отметил он, - запомнится масштабными проектами, конференциями и другими важными мероприятиями, которые были организованы в рамках Года Гейдара Алиева. Эта выставка проводится в рамках этих мероприятий и в течение некоторого времени будет открыта для всех читателей в этом зале".

Он также представил аудиодиск "Изречения Гейдара Алиева", который Центральная научная библиотека НАНА выпустила на азербайджанском и английском языках.

Принявший участие в мероприятии депутат Великого национального собрания Турции от Партии справедливости и развития Ибрагим Кощдере выразил благодарность всем, кто помог организовать выставку. Гость отметил, что он написал книгу о своей 12-летней политической деятельности и планирует перевести ее на азербайджанский язык.

Бесценные исторические заслуги

Депутаты Милли Меджлиса Жаля Ахмедова и Вугар Искендеров в своих выступлениях высоко оценили инициативу о проведении выставки "Гейдар Алиев - незабываемый лидер". По их словам, великому лидеру Гейдару Алиеву, который является архитектором и основателем современного независимого Азербайджанского государства и основоположником идеологии азербайджанства, обеспечившей национальную солидарность и целостность страны, принадлежат бесценные исторические заслуги перед азербайджанским народом и государством.

Говоря о дружбе двух братских стран, гости оценили участие турецкого депутата в мероприятии как еще одно проявление нерушимого азербайджано-турецкого братства.

Председатель Ясамальской районной организации партии "Ени Азербайджан" (ПЕА) Бахтияр Набиев напомнил, что соответствующим Распоряжением Президента Ильхама Алиева 2023 год был объявлен в Азербайджане Годом Гейдара Алиева и отметил, что богатое государственное наследие общенационального лидера Гейдара Алиева необходимо постоянно изучать и преподавать. Председатель Ясамальской районной организации ПЕА также подчеркнул, что, обратившись к архивам, он ознакомился с документами, которые свидетельствуют о неоценимых заслугах великого лидера в период его руководства Азербайджаном как в советское время, так и после восстановления государственной независимости.

Главный культурный центр

В ходе восстановительных работ в Ходжалы запланировано археологическое обследование могил курганного типа

Памятники ходжалы-гедабейской культуры исследованы в Карабахе, в основном, в Мингячевире, Дашкесане, Гедабее, в бассейне Гянджачая, а также в Гянджа-Газахском регионе. Характерные для этой культуры памятники состоят из разного типа погребений (каменные ящики, грунтовые могилы, курганы, кромлехи) и поселений.

Среди последних есть поселения с оборонительными укреплениями (Гаратепе, Мисир гышлаг), без оборонительных стен (Битдили, Сарытепе, Ханлар, Мингячевир, Заргартепе), а также поселения сезонного характера (Учтепе). Кроме того, археологам известны циклопические горные крепостные сооружения (Дашкесан, Гедабей). На хорошо изученных погребениях существовали обряды кремации, ингумации, а также коллективные и одиночные, скорченные или в вытянутом положении погребальные захоронения.

Кроме того, все три культуры эпохи поздней бронзы и раннего железа (нахчыванская, талыш-муганьская и ходжалы-гедабейская) характеризуются высоким уровнем развития керамического производства, металлургии и художественной обработки металла.

Сконцентрировано на одном ареале

В погребениях этого периода, в которых фиксируется сильное социальное и имущественное расслоение в обществе, обнаружено большое количество разнообразного железного и бронзового оружия, элементов конского снаряжения, украшений в виде колец, серег, подвесок, диадем, бронзовых орнаментированных поясов, различных бус и т.д.

Что касается собственно Ходжалы, то впервые археологические раскопки в городе были проведены в 90-х годах XIX века преподавателем Шушинского реального училища Эмилем Ресслером и приват-доцентом Императорского Московского университета Алексеем Ивановским.

В XX веке (20-е годы) раскопки продолжили азербайджанские ученые А.Насифи и И.Азимбеков из "Общества изучения Азербайджана", а также И.И.Мещанинов, И.М.Джафарзаде, Ю.И.Гуммель, а позднее Х.Ф.Джафаров (1984). Результаты их исследовательской работы были опубликованы в многочисленных престижных научных изданиях того времени, и за короткий промежуток времени в научном сообществе сформировалось учение о древности Ходжалы.

Исторические памятники этого района отражают образ жизни и традиции местного тюркского населения. В регионе - множество албанских храмов, мечетей, гробниц и замков. В Ходжалы находится также знаменитая "Аскеран Галасы" (Крепость Аскеран) XVIII века, возведенная карабахским правителем Панах Али ханом.

В середине прошлого века - в 1940-1950-х г.г. - наш археолог Нина Минкевич-Мустафаева, тщательно проанализировав имеющуюся научную информацию и учитывая первые обнаруженные курганные могилы в Ходжалы, а также степень их значимости, сконцентрировала археологические памятники от Ходжалы до Гедабея на одном ареале, выделив три группы археологической культуры (карабахская, гедабейская, гянджа-гейгельская) и показав курганы на разных стадиях развития.

Спустя 32 года

Так, знаменитые курганы Ходжалы располагались в основном на Большом курганном поле. Согласно записям покойного исследователя Исаака Джафарзаде, площадь Ходжалинского некрополя составляла 200 гектаров, и ученый предложил возведение в городище кургана "Ачатапе".

Упомянутая территория древних памятников была существенно разрушена во время армянской оккупации. Многие ходжалинские курганы, особенно покров, были разграблены - за исключением крупногабаритного кургана "Ачатапе", принадлежавшего вождю племени II-I тыс. до н.э. Остальные же курганы, а также гробницы и сундуки, отражающие исламскую культуру в этом районе, были варварски разрушены. Нетронутыми остались лишь некоторые тюркские мусульманские могилы XIII-XV и XIX-XX веков, хотя частично пострадали и они - фрагменты каменных изголовий (голова, грудь).

Отметим, что комплекс памятников Ходжалы, охватывающий период более трех тысяч лет, сыграл важную роль в изучении материального и культурного наследия не только Азербайджана и Кавказа, но и всего тюркского мира. Во время почти 30-летней армянской оккупации этому уникальному историческому комплексу вандалами был нанесен серьезный ущерб, многие памятники были целенаправленно разрушены с целью стереть историческую память.

Хотел бы отметить еще один интересный факт об археологическом исследовании курганов Ходжалы. При погребении вождей местных племен на Южном Кавказе был установлен своеобразный обычай древних племен Карабаха (II тысячелетие до н.э.) - их хоронили в погребальной повозке, запряженной лошадьми. Этот вид погребального обычая был широко распространен на значительной части Центрального и Южного Кавказа в памятниках именно ходжалы-гедабейской культуры. А выявлено это было в ходе археологических исследований 70-80-х годов прошлого века.

26 февраля азербайджанский народ в 32-ой раз поминал жертв чудовищной Ходжалинской трагедии - на этот раз уже в освобожденном от оккупации городе. В 1992 году, когда враг проводил политику геноцида в Ходжалы, он был уверен, что азербайджанцы никогда не вернутся на эти земли, и поэтому с остервенением уничтожал наше историческое наследие.

В списках материально-культурных ценностей

Ярким доказательством этого стал тот факт, что бывший президент Армении Серж Саргсян в интервью сотруднику аналитического агентства Карнеги Томасу де Ваалу открыто заявил, что резня в Ходжалы была преднамеренной. "До Ходжалы азербайджанцы думали, что с нами можно шутки шутить. Они думали, что армяне не смогут поднять руку на мирное население. Нам нужно было сломать этот стереотип. Так и получилось", - хвалился тогда кровавый диктатор.

Однако наша Великая Победа отбросила и самого Саргсяна, и его приспешников, на свалку истории. А наша созидательная миссия продемонстрировала всему миру, что реконструкция освобожденного от оккупации Ходжалы станет восстановлением главного культурного центра нашей страны, ведь там находятся богатейшие и уникальные археологические памятники, отражающие историческое прошлое азербайджанского народа, зародившееся еще задолго до появления письменности.

Ходжалы-гедабейская археологическая культура представляет собой яркий этап великого исторического периода носителей культуры курганных могил. Основные атрибуты, обнаруженные в образцах материальной культуры второй половины II тыс. до н.э.-начала I тыс. до н.э., в настоящее время включены в списки материально-культурных ценностей нашего народа.

В ходе строительных работ Бакинской службы благоустройства в Ходжалы запланировано археологическое обследование могил курганного типа. Помимо раскопок и изучения исторических памятников, поставлена цель организовать Археологический парк для популяризации и исследования этих памятников. А презентация древних и средневековых ходжалинских памятников в едином комплексе станет крупнейшим проектом в пропаганде богатого исторического прошлого Карабаха.

За короткий период наше государство смогло организовать строительные работы в Ходжалы. Были созданы условия для начала предварительных исследовательских работ в регионе и для нас, научных сотрудников Института археологии и антропологии Национальной академии наук. И мы уверены, что восстановительные работы в Ходжалы откроют новую страницу в плане изучения материального культурного наследия всего Карабахского региона.

Фархад ГУЛИЕВ,
директор Института археологии и антропологии НАНА, доцент

Изучая историю ислама

Российские ученые-богословы готовы сотрудничать с азербайджанскими исследователями

Ректор Московского исламского института и первый заместитель муфтия Духовного управления мусульман России, директор Центра исламских исследований Санкт-Петербургского государственного университета, доктор теологии и профессор Дамир Мухетдинов посетил Институт востоковедения имени академика Зии Буньядова (ИВ) НАНА.

Директор института академик Говхар Бахшалиева проинформировала российских гостей об исследованиях, которые ведутся в возглавляемом ею научном учреждении, а также об изданных в ИВ монографиях и книгах, связанных с исламской религией.

Для реализации совместных проектов

В свою очередь профессор Мухетдинов рассказал об учебном процессе и научных исследованиях, проводимых в российских научно-исследовательских структурах.

По мнению экспертов, встреча, состоявшаяся в Институте востоковедения, имеет практическое значение с точки зрения создания условий для общения азербайджанских и российских ученых, развития научного обмена и сотрудничества между научными и высшими учебными заведениями двух стран, реализации совместных научных проектов. Обсуждение на встрече перспектив взаимного научного сотрудничества является важным шагом в этом направлении.

На встрече академик Г.Бахшалиева подарила российским гостям книги, изданные в Институте востоковедения, а профессор Д.Мухетдинов, в свою очередь, представил книгу "История ислама в России", автором которой он является.

Затем российские представители пообщались с сотрудниками Института востоковедения, после чего профессор Д.Мухетдинов прочитал лекцию на тему "История ислама в России".

Общность единого процесса

Методика, предложенная российским ученым при изучении истории ислама как единой части становления и развития российской государственности, представляет большой интерес для представителей академической науки. В ходе открытой лекции профессор Д.Мухетдинов указал на основные факторы этого процесса, отметив события, имевшие место в историческом процессе с первых периодов распространения ислама в России. Он рассказал о том, как распространение ислама в России происходит в разных регионах страны. На конкретных примерах и логических выводах лектор убедительно обосновал неразрывную связь истории ислама в России и российской государственности, общность единого процесса развития в других странах, особенно в странах, географически и исторически близких к России.

Затем российская делегация посетила Национальный музей азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви (НМАЛ), где встретилась с директором музея академиком Рафаэлем Гусейновым. Во встрече также приняли участие заместитель председателя Духовного управления мусульман России по делам образования и науки, проректор по научной работе Московского исламского института (МИИ) Ренат Ислямов и главный редактор информационного ресурса "Ислам в СНГ", почетный доктор Азербайджанского института теологии Сафа Керимов.

В ходе встречи было подписано соглашение о научном сотрудничестве между НМАЛ и МИИ. Согласно документу, несколько номеров журнала "Минарет ислама" издательского дома "Медина" будут посвящены азербайджанским классикам.

Во имя зеленого мира

В Институте дендрологии утвержден План мероприятий в рамках Года солидарности за зеленый мир

На заседании Ученого совета Института дендрологии Министерства науки и образования Азербайджанской Республики было принято решение подготовить широкий план мероприятий в рамках Года солидарности за зеленый мир. Он подготовлен с учетом важных задач, поставленных перед высшими учебными заведениями на основании Указа Президента нашей страны Ильхама Алиева об объявлении 2024 года Годом солидарности во имя зеленого мира в Азербайджане.

В рамках плана мероприятий в Институте дендрологии (ИД) планируется провести ряд научных семинаров, конкурсов и международных конференций. Кроме того, запланировано проведение международной конференции "Влияние глобальных изменений климата на экологическую среду", международного симпозиума "Устранение воздействия антропогенных факторов на экосистемы Карабаха, изменение климата", а также общенациональный конкурс знаний на тему "Зеленая жизнь", который планируется провести в жемчужине нашей страны - в городе Шуша.

Как рассказала нашей газете директор ИД доктор философии по биологии доцент Минаре Гасанова, в возглавляемом ею научном учреждении на высоком международном уровне исследуется влияние глобальных изменений климата на экологическую среду, биоразнообразие Карабаха, глобальное изменение климата и т.д.

Также к основным задачам учебных ИД относится изучение генофонда лесных территорий, увеличение биоразнообразия, охрана окружающей среды, оценка редких и исчезающих видов, правильное и эффективное использование природных ресурсов и их восстановление.

Деятельность института также охватывает такие темы, как флора освобожденных территорий, биоразнообразие и продовольственная безопасность, биогеография и биоразнообразие, биоремедиация, биотехнологическое применение в области биоразнообразия, генетическая модификация организмов и биоразнообразие, лесная экосистема, генетические ресурсы и биоразнообразие, глобальные болезни здоровья и биоразнообразие, зеленая энергия и т.д.

На основе первоисточников

Издан 17-й том избранных произведений действительного члена НАНА, заслуженного деятеля науки, лауреата Государственной премии Азербайджана академика Ягуба Махмудова.

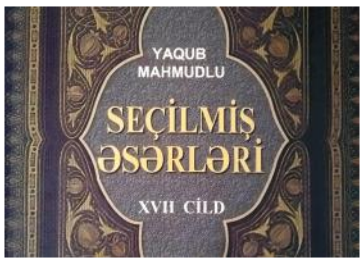

В собрание сочинений вошли такие книги, как "Реальная история и вымысел о "Великой Армении"" на азербайджанском, турецком, английском, русском, немецком и французском языках. В ней на основе первоисточников приводятся сведения о том, что армяне переселились в Малую Азию с Балканского полуострова, по происхождению они родственны древним фригийцам и не являются автохтонами на азиатском континенте.

Приводятся и доказательства того, что этноним "армяне" современные армяне присвоили после переселения в Восточную Анатолию. В истории никогда не было государственного образования под названием "Великая Армения". Это понятие было впоследствии придумано армянскими фальсификаторами для того, чтобы завладеть землями Азербайджана, Турции и Грузии.

Научный редактор издания - лауреат Государственной премии, доктор философии по истории Гюнтекин Наджафли, дизайнер - доктор философии по математике Мехри Ханбабаева, технический редактор - Айдан Алимамедова.

Отметим, что печатные варианты книги на иврите, грузинском, арабском, персидском и испанском языках будут включены в следующий, 18-й том избранных произведений.

SCIENCE
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

NASA's James Webb Telescope takes photo of oldest 'dead galaxy'

US space agency NASA's James Webb Telescope took a photo of a star formation in a "dead galaxy," which is thought to have existed 700 million years after the formation of the 13.8 billion-year-old universe, according to Anadolu Agency. According to CNN, in their study, researchers noted that examining the galaxy called "JADES-GS-z7-01-QU", which "lives fast and dies young," may disclose new information regarding the preliminary stages of the universe and the factors affecting star formation in galaxies.

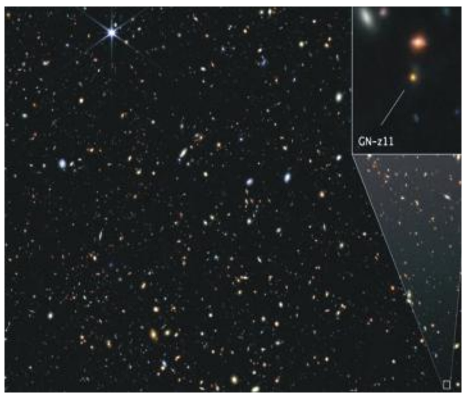

Unlike the previously observed large dead galaxies, it was ascertained that the "dead galaxy" billions of light years away from Earth was low-mass, such as the "Small Magellanic Cloud" near the Milky Way Galaxy, where new star formations were still observed.

Early universe 'like a buffet' for star formation

Tobias Looser, one of the authors of the study and a research assistant at the Kavli Cosmology Institute affiliated with the University of Cambridge, stated that in the first few hundred million years of the universe, many gas clouds collapsed into new stars and formed new stars.

The research was published in the journal Nature. "Due to the abundance of gas needed for star formation in galaxies, the early periods of the universe were 'eat as much as you can' … like an extensive buffet," he said.

Looser noted that in the early universe, the transition of galaxies from the star formation phase to the dormant or extinct phase could also be rapid.

Webb's data revealed that the oldest galaxy in question had short, robust bursts of star formation lasting 30 to 90 million years, after which it stopped.

Underlining that it was believed that star formation could have ceased on account of black holes or interactions between stars, Francesco D'Eugenio of the Kavli Cosmology Institute noted that they are not sure "if any of these scenarios can account for what we're currently seeing in Webb." "Until now, we've used models predicated on the current universe to comprehend the early universe, but now that we can observe much further back in time and pinpoint that star formation in this galaxy ended very quickly, models based on the current universe may be in need of reconsideration," he stressed.

Türkiye's AI-powered networking product showcased at Mobile World Congress in Spain

Türkiye's national network solutions will be enhanced by a new product developed by Turkish engineers that uses artificial intelligence (AI) to make wide area network infrastructures more secure and cost-effective, according to Anadolu Agency. Ulak Communications, a Türkiye-based communications firm, recently developed and showcased national tech solutions at the Mobile World Congress (MWC) 2024 in Barcelona, Spain.

Ulak created "uMAYA SD-WAN," Türkiye's first and only AI-powered national network solution designed with a software-defined approach to make wide area network infrastructures easily manageable. The project is an innovative solution that has a direct impact on the end user through functions such as centralized management, network body_abstraction, and increased cyber security.

"uMAYA SD-WAN" has been offered to many institutions and organizations as a solution since its first commercial sale in 2019. Ali Akcay, Ulak Communications' systems engineering manager, told Anadolu that the company will have the opportunity to introduce its product to a large number of Turkish and foreign customers at the MWC.

Akcay emphasized that the "uMAYA SD-WAN" offers a management system and a cybersecurity solution for use in wide area network infrastructures. With this product, institutions can ensure secure and uninterrupted communication with cloud services, he added. He said the product has been in use in several areas in Türkiye and abroad for five years now. The company has been watching what their global competitors have developed and showcasing at the MWC, he said, adding: "At this point, we can see that our product is close to those made by global competitors and even provides technically more advantageous features at certain points. "Especially this year, we saw that artificial intelligence and cloud-based solutions are very prominent at the event. We have been trying to develop and popularize these technologies with our products for a long time, and our efforts in this field are steps taken at the right time and aimed at the right target."

The goal is to create a world-class technology product in the country, and Ulak Communication wants the product to be able to provide much higher-level features in cybersecurity and network management, as well as to compete with global competitors in different classifications, Akcay said. He underlined the difficulty of developing a product of this caliber, saying one of the most important motivators for the company is for Turkish institutions to use the product.

Редакционная коллегия:

Иса Габиббейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000